

ПРОЕКТ

ДРУГИЙ МАНІФЕСТ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ

Співвітчизники!
Звертаємося до вас у критичний для нашої Вітчизни час.

Історія повторюється.
Запекла битва за Україну вже загрожує самому існуванню українського народу.

Кілька сотень років сусідні нації-держави не зупинялися ні перед чим, щоб не допустити самостійного, незалежного існування України, не дозволити українському народові бути господарем на своїй прадавній землі, не дати українцям володіти й користуватися власними природними багатствами, плодами своєї праці, вільно розвивати самобутню культуру, мову, тисячолітні традиції, звичаї, релігію, стати повноцінною, повноправною нацією Європи і світу.

За використаними засобами і методами нищення українства можна скласти вичерпну світову енциклопедію арсеналу людиноненависництва. Військова окупація. Фізичне нищення — геноцид. Економічне поневолення. Нищення духовної і культурної еліти. Заборона мови, писемності, науки. Рабство у всіх його виявах. Припинення гідності. Позбавлення всіх людських прав. Асиміляція. Вивезення або витіснення в чужі краї. «Україна — без українців» — ось справжня мета і мрія ворогів упродовж століть.

Наша велика, працююча, талановита нація вижила. Не відмовилася і не збирається відмовлятися від тисячолітніх прагнень та найбільшої національної ідеї: стати врівень з іншими народами світової спільноти законним і природним партнером.

Битва проти українського народу набула особливої запеклості після проголошення незалежної держави тринадцять років тому. Українців знову ставлять на коліна. Україну знову колонізують посиленими темпами.

Обікрадена своїми і чужими злодіями, Україна не пододала зовнішніх смертельних загроз і небезпек. Супернаціоналісти і фанатичні фундаменталісти-патріоти сусідніх націй всередині України зумили скористатися природною миролюбністю українства. Російська загроза набуває в Україні дедалі гостріших форм. І це зрозуміло: без України великодержавна Росія — фікція. Зловживаючи почуттями миролюбства нашого народу, його генетичною нездатністю до ксенофобії, чужоземні націоналісти агресивно відновлюють контроль із боку своїх етнічних і духовних батьківщин над українським суспільством, передовсім, над українською владою. Об'єднаним зовнішнім і внутрішнім українським ворогам уже значною мірою вдалося саботувати та блокувати процеси перетворення України в сильну, самозащиту, справедливую й авторитетну державу.

Те, про що попереджали, библи на сполох засновники Конгресу української інтелігенції дев'ять років тому в своєму «Першому Маніфесті», справджується в гіршому варіанті.

Україну загрозило, якщо не катастрофічно, позбавляють незалежності економічної. Тоді, на початку президентства Л. Кучми, в «Маніфесті української інтелігенції» 1995 року висловлювалася тривога: український народ втрачає контроль над природними ресурсами й могутнім виробничим потенціалом. Штучно створюються мільярди міжнародних борги. На вкрай невідповідних умовах експортуються за кордон промислова й сільськогосподарська продукція. Надприбутки від неї, що дорівнюють кільком річним бюджетам України, залишаються в іноземних банках, позбавляючи власну економіку інвестицій, неминуче прирікаючи її на цілковиту деградацію. За безцінь розпродаються іноземному капіталові (анонімно!) потужні прибуткові підприємства й цілі галузі. Така приватизація призвела до зупинки, монтажу, варварського знищення сотень підприємств, обернення їх на металобрухт, який теж вивозять за кордон. Залишки загальнонародних державних підприємств свідомо банкрутують, щоб довершити деіндустріалізацію країни.

Сьогодні застереження першого нашого «Маніфесту», на жаль, підтвердилися. Тінові «схеми» привласнення та банкрутства окремих промислових і сільськогосподарських підприємств виявилися ще жадливішими. Тепер уже цілком зрозуміло: вони складаються у стратегічну, генеральну схему банкрутства цілої української держави.

Продовження на с. 4—5

НІ, НЕ ОДНАКОВО МЕНІ!

24 квітня 2004 року, о 10 год., у Будинку вчителя (вул. Володимирська, 57) відбудеться Всеукраїнська конференція Національної Ради Конгресу української інтелігенції.

Мова йтиме про **роль і місце інтелігенції в українському суспільстві**, консолідацію українського народу **на засадах української національної ідеї**.

Інтелігенція, беручи найактивнішу участь у суспільно-політичному житті, мусить адекватно реагувати на сучасний стан національної економіки, культури, охорони здоров'я, освіти, духовності, науки, мовної політики, міжнародної сфери.

Президія Конгресу заявляє, що в Україні девальювалася значимість інтелекту, моралі, духовності. Реальною загрозою національній безпеці стала демографічна криза суспільства.

На державному рівні робляться спроби завершити найбільш ганебну справу — **приватизацію людського духу, інтелекту, совісті, свободи думки і слова**. Владним кланам вигідно, щоб інтелігенція виконувала роль «приручених гомерів», обслуговуючи їхні забаганки, які не мають нічого спільного з інтересами народу. Значною мірою це вдалося. Люди почали втрачати особисту гідність, боятися за долі власних дітей. Зігнорувавши етичні норми, кланово-олігархічні сили намагаються купувати інтелігенцію, торгуючись, як на біржі, аби вносити в суспільство аморальні цінності, протистояння, нетерпимість, формуючи не громадянське, а тоталітарне суспільство, готуючи майбутні виборчі процеси. Україна, за сценарієм таких поведирів, мусить жити лише у двох вимірах: або ти з нами, або ти — наш ворог. Такого переслідування Україна в новітні часи ще не знала. Політична симпатія чи особиста точка зору може призвести до втрати людиною роботи, бізнесу, кар'єри, викликати переслідування, інформаційний терор, а то й кримінальну справу.

Цинічна мета — перетворити інтелігенцію в прислугу — неодмінно приведе до суспільного розбалансування, росту напруженості й конфронтації. Ігнорування, нерозуміння ролі й місця української інтелігенції в суспільстві, робитиме **владу «недалекою» і**

кримінальною, а народ радикальним і агресивним.

За умов нинішньої інформаційної політики цим проблемам приділяється дедалі менше уваги. Національний продукт мізерно представлений на телебаченні, радіо-FM, багатьох вітчизняних ЗМІ. Велику українську культуру всіляко намагаються втиснути в прокрустове ложе Сердючки та вульгарної попси.

Не можна не погодитися з відомим українським кінорежисером Юрієм Іллєнком (див. «Слово Просвіти», ч. 14, 2004 р.), що Україна таки перетворилася в «інформаційну колонію».

Якщо бібліотека, особливо сільська, не має можливості передплатити українську газету, журнал; якщо за 10 років ліквідовано понад 5 тис. бібліотек; якщо книжковий ринок на 90 відсотків заповнений ненаціональною продукцією; якщо катастрофічно зменшується книжковий фонд; якщо співвідношення української мови і музики на радіостанціях-FM складає від 0 % до 10 %, — хіба ми можемо мовчати?! Українська справа має знаходитися в українських руках, а не бути вотчиною тих, хто розглядає Україну як територію, де можна заробляти великі кримінальні гроші. Українська держава не стане ні соціально-справедливою, ні демократичною, ні національною, допоки її економіка перебуває поза законом: від 50 % до 70 % ресурсів АПК контролюються тіньовими поміщиками; стратегічні об'єкти приватизуються не в інтересах народу; кадрові призначення проводяться не за професійними й моральними якостями, а за моделлю «свій — чужий»; людину поцінують не за відданість своїй державі й народу, Закону і Конституції, а за приналежність до того чи іншого грошово-політичного клану.

Такою є реальність українського життя, але так не має бути і не буде, бо Шевченкове «ні, не однаково мені» будить нашу думку і праведну дію. Ось чому Національна Рада Конгресу української інтелігенції заявляє: далі відступати нікуди!

Сьогодні в номері:

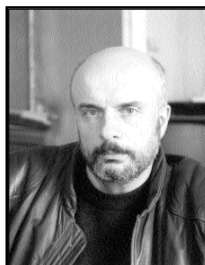
Закарпатський трилер

стор. 2

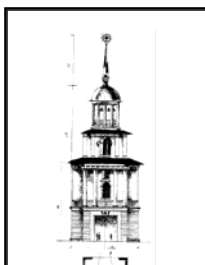
Пером по перах

стор. 6

Війна з культурою

стор. 7

Тарасова церква

стор. 8

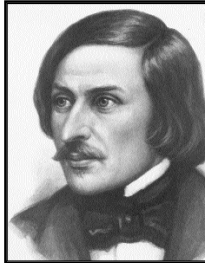
Читацьке віче

стор. 9

Під зорею Полин

стор. 10

Наш Гоголь

стор. 13

«Книга про матір»

стор. 14

Конституція України. Стаття 50. “Кожен має право на безпечне для життя і здоров’я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніколи не може бути засекречена”.

О. ДУТОВ: Із початку 90-х років минулого століття в громадському секторі практично не виробляють продукції, забрудненої радіонуклідами понад діючі на той час державні нормативи. Це відбулося завдяки ретельному радіаційному моніторингу й реалізації системи контрзаходів у рамках розділу “Сільськогосподарська радіологія” державної Програми мінімізації наслідків аварії на ЧАЕС у перші десять років після катастрофи.

А. ГОЙЧУК: Але ж у приватних підсобних господарствах — інша картина.

О. ДУТОВ: Є випадки, коли навіть через 17 років після Чорнобильської катастрофи приватні підсобні господарства виробляють сільгосппродукцію, в якій вміст радіонуклідів перевищує нормативи, визначені державою. Викликає тривогу, що в майже сорока населених пунктах вміст радіонуклідів у молоці й м’ясі перевищує допустимі рівні у 5—15 разів, а в більш як у чотирьохстах рівень радіоактивного забруднення наближається до максимально допустимого. Ця продукція може вважатися умовно чистою. У десяти селах виявлені випадки перевищення вмісту радіоцезію в картоплі та овочах. Непокоїть і збільшення випадків перевищення у сільськогосподарській продукції допустимих рівнів вмісту стронцію-90, які зареєстровано не лише в регіонах, безпосередньо прилеглих до 30-кілометрової зони відчуження (північні райони Київської області, Придніпровська зона Козелецького, Чернігівського і Ріпкинського районів Чернігівської області), але й на значній відстані від джерела контамінації. Вперше після аварії на ЧАЕС було зареєстровано зерно, вміст стронцію-90 в якому перевищує допустимий рівень: у 6 господарствах Овруцького, у 9 господарствах Народицького, Коростенського, Олевського (по 3 в кожному) та в 2 господарствах Новоград-Волинського районів Житомирської області.

Чи не найбільшу тривогу викликають Волинська, Житомирська й Рівненська області, де відбулося обстеження з метою визначення рівня забруднення молока. Він перевищує норму на Волині (162 населені пункти), на Житомирщині (198) і Рівненщині (232). У цих областях, відповідно, обстежено 166, 698 і 339 населені пункти. У Київській області моніторинг провели в 469 селах. У дев’яти з них молоко забруднене цезієм-137. А на Чернігівщині з 248 обстежених населених пунктів виявили тільки три, де радіаційне забруднення молока перевищує норму.

В. КАШПАРОВ: На сьогодні, за даними радіологічного та дозиметричного моніторингу, структура формування дози опромінення населення в різних регіонах нашої країни істотно відрізняється від дози одразу після аварії...

Тут, насамперед, треба говорити про північно-західні польські райони. У цьому регіоні сумарна доза опромінення коливається від 0,5 — до 5 мілізіверта (мЗв). А відповідно до вимог “Норм радіаційної безпеки України”,

вона не повинна перевищувати 1 мЗв за рік. Структура формування дози опромінення населення в північно-західних районах Полісся нині така: 80—95 відсотків — внутрішнє опромінення радіонуклідами, що надходять із продуктами харчування, 5—20 відсотків — зовнішнє гамма-опромінення, менше 2 відсотків — внутрішнє опромінення радіонуклідами, що надходять із питною водою, і менше 0,1 відсотка — внутрішнє опромінення, зумовлене інгаляційним надходженням радіонуклідів із повітрям при диханні.

У центральних районах Житомирщини, Київщини та Чернігівщини сумарна доза опромінення населення становить 0,2—1 мЗв за

ональними змінами в самому організмі, якщо це звичайна клітина; спадковими змінами в наступних поколіннях, аж до двадцятого, якщо клітина статевих. Це — так званий “принцип безпорогової дії іонізуючого випромінювання”, якого суворо дотримується переважна більшість радіобіологів.

В. КАШПАРОВ: А якими ж є конкретні харчові ланки надходження радіонуклідів до раціону людини? Тут уже маю говорити, насамперед, про раціон без продуктів природних екосистем. Молоко дає в середньому 53 відсотки дози опромінення, м’ясо — 17, яйця — 14, хліб, борошно, крупи, картопля — 6, овочі, фрукти — 3, риба — 1 відсоток. А в раціоні з продуктами природних екосистем картина така: майже до 59 відсотків дози опромінення належить грибам, молоку — 22, м’ясу — 10, хлібу й борошну, крупам — 4, картоплі — 3, овочам і фруктам — 1 відсоток, і стільки ж — яйцям, а рибі — нуль...

тут, у першу чергу, треба здійснювати комплексні протирадіаційні заходи. Динаміка кількості критичних населених пунктів із перевищенням 1 мЗв за рік насторожує. Бо кількість таких населених пунктів у 1999 році була 406, а в 2000 — 446. І більше це державу ніби й не цікавило.

О. ДУТОВ: За перші десять років ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи саме завдяки впровадженню контрзаходів у сільськогосподарському виробництві на забрудненій радіонуклідами території доза опромінення населення була знижена вдвічі. Це офіційно визнало МАГАТЕ і світова спільнота. Починаючи з 2000 року, фінансування контрзаходів в агропромисловому виробництві практично зведено до мінімуму. Отже, подальше зниження забруднення сільгосппродукції радіонуклідами удвічі відбудеться лише через 20—30 років за рахунок їх природного розпаду.

ському господарстві практично не проводяться... В особливу радіаційно забруднених населених пунктах, де річна ефективна доза опромінення населення межує або перевищує 1 мЗв, мешкає близько 600 тисяч осіб. Із них 180 тисяч — діти до 17 років. У цих населених пунктах щороку реалізується колективна доза 200—400 людино-зіверт. Держава за будь-яких обставин має фінансувати заходи, спрямовані на ліквідацію наслідків Чорнобильської катастрофи в агропромисловому виробництві, бо йдеться про продовольчу безпеку.

В. КАШПАРОВ: На жаль, фінансування контрзаходів в агропромисловому виробництві значно менше, ніж фінансування контрзаходів у зоні ЧАЕС для запобігання вносу радіонуклідів за критичних ситуацій: порушення цілісності саркофага, затоплення території зі значною щільністю забруднення радіонуклідами. Але вірогідність виникнення

диференційного впровадження контрзаходів...”, що гарантують отримання чистої сільськогосподарської продукції в... критичних населених пунктах. Однак ці розробки через брак фінансування практично не реалізуються. У зв’язку зі змінами в системі землекористування, після реструктуризації колективних господарств і розпаювання угідь у розробки необхідно внести корективи.

А. ГОЙЧУК: Маємо за приклад Білорусь. Тут за рахунок адресного впровадження контрзаходів у сільському господарстві не виробляють продукції з перевищенням нормативів, і тільки в двох селах дозові навантаження на населення трохи перевищують 1 мЗв на рік — переважно за рахунок зовнішнього опромінення.

У Російській Федерації повсюдно на забруднених територіях широко застосовують сорбенти у тваринництві, що дає змогу в 2—5 разів знизити забрудненість молока та м’яса.

В. КАШПАРОВ: Протягом вересня—жовтня минулого року науковці нашого інституту спільно з МНС завдяки фінансуванню МАГАТЕ провели дослідження рівнів забруднення сільськогосподарської продукції в 50 підсобних господарствах села Єльне Рокитнянського району на Рівненщині (це п’ята частина всіх дворів). Результати досліджень показують, що молоко та м’ясо великої рогатої худоби і капусту в цьому населеному пункті не можна використовувати як продукти харчування, бо вміст цезію у них перевищує допустимі держнормативи. Спостерігається також перевищення допустимих норм за вмістом радіоцезію (85 відсотків випадків) у м’ясі телят, свиней (88 %), картоплі (86 %), буряках (50 %), моркви (70%), і в сорока випадках — гарбузів. Таких високих рівнів забруднення рослинницької продукції не спостерігали навіть у перші роки після Чорнобильської катастрофи. Це пов’язано з використанням більшістю населення під городи, випаси й сінокоси (після розпаювання земель) торфоболотних ґрунтів з аномально високими коефіцієнтами переходу радіоцезію з ґрунту в рослини. Високі рівні забруднення свинини спричинені тим, що основним кормом для свиней є радіоактивно забруднена картопля. А причина значного забруднення молока — випасання худоби на пасовищах, розташованих на торфових ґрунтах. Якби тут докорінно поліпили луки й пасовища на майже 200 гектарах, а також вапнували ґрунти й удобрювали свої городи туками, це дало б змогу збільшити врожайність і отримувати чисту сільгосппродукцію.

А. ГОЙЧУК: Не фінансуються навіть роботи з моніторингу радіаційного стану на забруднених територіях, унаслідок чого інститут втрачає можливість оперативно відслідковувати зміни радіаційного стану та інформувати про них уряд.

В. КАШПАРОВ: МНС на нинішній рік узагалі не запланувало фінансування науково-дослідних робіт. Відсутність фінансування призведе до ліквідації Інституту сільськогосподарської радіології і сформованої за ці роки школи українських учених у галузі сільськогосподарської радіології, яку визнано у всьому світі.

• **Анатолій БАСЕНКО**

ЧОРНОБИЛЬ НА НАШИХ СТОЛАХ

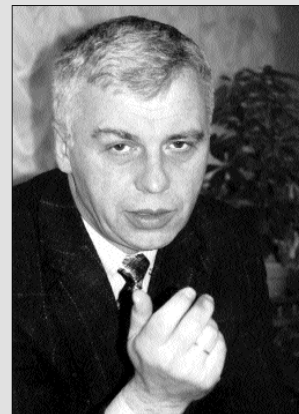
Ігор Гудков

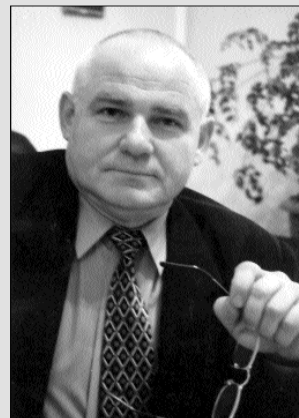
Олександр Дутов

Нещодавно відбувся “круглий стіл” Департаменту кадрової політики, аграрної освіти та науки Мінагрополітики. У ньому взяли участь начальник Департаменту, кандидат технічних наук Микола Бойко, начальник управління агронауки Мінагрополітики, доктор сільськогосподарських наук Анатолій Гойчук, завідувач кафедри радіології Національного аграрного університету, доктор біологічних наук Ігор Гудков, начальник радіологічної інспекції Мінагрополітики, кандидат сільськогосподарських наук Олександр Дутов, директор Українського науково-дослідного інституту сільськогосподарської радіології, доктор біологічних наук Валерій Кашпаров тощо.

Вималювалася не надто оптимістична, якщо не катастрофічна, ситуація щодо забрудненості радіонуклідами сільськогосподарської продукції, яку “виробляють приватні підсобні господарства”. Так, у багатьох населених пунктах Волинської, Рівненської та Житомирської областей споживають сьогодні продукти (молоко, м’ясо, овочі, хліб, фрукти, гриби тощо), у яких вміст радіонуклідів (цезію та стронцію) в десятки разів перевищує допустимий рівень забруднення. Разом із тим цього року фактично припинено фінансування Інституту сільськогосподарської радіології Міністерства аграрної політики, який здійснює радіологічний і дозиметричний моніторинг, на науковому рівні розробляє протирадіаційні заходи в агропромисловому виробництві... Основні доповіді вчених зацікавлять спеціалістів-науковців, виробників і споживачів сільськогосподарської продукції.

Валерій Кашпаров

Анатолій Гойчук

рік, причому частка зовнішнього опромінення — 50 відсотків загальної дози.

І. ГУДКОВ: Проте нині допустимі рівні забруднення основних продуктів харчування цезієм-137 коливаються в межах 20—200 Бк/кг і стронцієм-90 — 5—20 Бк/кг. Доаварійні ж рівні були, як правило, на один-два порядки менші. Таким чином, цілком свідомо припускається споживання продуктів, які мають вміст радіонуклідів цезію та стронцію у 10—100 разів більший. Наскільки це небезпечно? На це запитання відповісти дуже важко. Але основний постулат радіобіології, головна її заповідь формулюється так: “Немає нешкідливих доз іонізуючого випромінювання — якою б малою не була доза, достатньо одного попадання його кванту чи частинки в молекулу ДНК, щоб викликати в ній мутацію з усіма можливими наслідками: морфологічними та функці-

І. ГУДКОВ: У деяких населених пунктах основна частка радіоцезію надходить до раціону харчування з продуктами лісових екосистем (з грибами та ягодами), бо близько 20 відсотків їхніх мешканців постійно живляють лісові гриби і ягоди. А це, разом із продуктами тваринного походження, дає 90 відсотків річної дози опромінення людини. Я цілком і повністю підтримую вас: потрібно розробити стратегію ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи з урахуванням регіональних особливостей лиха.

А. БОЙКО: Нині в приблизно 500 населених пунктах країни періодично отримують молоко і м’ясо з перевищенням державних гігієнічних нормативів. У майже 40 населених пунктах ця продукція за вмістом радіонуклідів значно перевищує допустимі рівні, отож, зрозуміло, що й доза опромінення населення перевищує 1 мЗв за рік. Саме

Спостерігається парадоксальна ситуація: Мінагрополітики України має розгалужену мережу сільськогосподарських радіологічних служб, укомплектовану висококваліфікованими фахівцями, і здійснює всі заходи з організації ведення агропромислового виробництва на забруднених землях, але повноцінно реалізувати свої завдання неспроможне, тому що й досі Міністерство з питань надзвичайних ситуацій (МНС) та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи — головний розпорядник коштів для ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. Навіть не визначено відповідального виконавця робіт за вказаним напрямом. Як наслідок, ці роботи не узгоджуються з державними програмами, що реалізуються Мінагрополітики в регіонах України.

А. ГОЙЧУК: Непокоїть те, що контрзаходи в сіль-

таких ситуацій дуже мала — 0,01—0,05 на рік. Навіть у разі їх виникнення колективна доза буде приблизно 200 людино-зівертів, і тільки в окремих випадках перевищуватиме індивідуальні дози. Сільське ж населення щорічно отримує високі дози — індивідуальні й колективні — за рахунок споживання радіоактивно забруднених продуктів харчування. Значна частка цієї продукції потрапляє у міста.

В. КАШПАРОВ: Наш НДІ сільськогосподарської радіології розробив концепцію ведення сільськогосподарського виробництва на забруднених територіях. У ній визначено напрямки комплексної реабілітації радіаційно забруднених земель до 2010 року. Концепцію схвалила комісія Верховної Ради і затвердили адміністрації радіаційно забруднених областей.

Апробовано на практиці різні контрзаходи. Серед них — “Технологічні проекти

ШОК

Нагадаємо, що свого часу законно обраного мера Василя Петювку було усунено від влади за наказом Президента.

І влада, й опозиція дуже ретельно готувалися до нових виборів. До міста прибули 70 народних депутатів від фракцій “Наша Україна” та БЮТ, 30 юристів — фахівців з виборчого права, численні представники дипломатичного корпусу, міжнародних організацій. Ще за місяць до події були заброньовані всі мукачівські готелі.

Влада також чекала “судного дня”. Спочатку всім мукачівцям — абонентам УМС — надійшли повідомлення про те, що Балога зняв свою кандидатуру на користь... соціал-демократа. Машинами та автобусами в місто були завезені закарпатські та львівські хлопці підозріло однакової зовнішності (куртки-шкірянки, коротко стрижені голови) для залякування виборців. Керували цим процесом місцевий родич В. Медведчука та народний депутат від СДПУ(о) Нестор Шуфріч. У повній бойовій формі була й міліція. Але вона підкорялася наказам...

ЯК «МОЧИЛИ» МУКАЧЕВЕ

18 квітня відбулися вибори мера тепер уже сумнозвісного на весь світ закарпатського містечка Мукачево. Оголосили перемогу підтримуваного СДПУ(о) Ернеста Нусера. Перемога демократії — це наразі не про Мукачево.

бритоголових “гостей”. У день виборів “братки” відверто залякували виборців. Міліція пішла далі — правоохоронці забороняли перебувати на виборчих дільницях журналістам та народним депутатам, які спостерігали за виборами.

День виборів був схожий на підготовку до військових дій. Керівники виборчих дільниць намагалися то вкрати (!) бюлетені, то з допомогою перекладачів “допомогти” неписемним ромам проголосувати за висування СДПУ(о). Одночасно на одній із дільниць побили двох журналістів — за те, що вони намагалися виконувати свій професійний обов’язок. Стусанів отримав також і народний депутат Євген Жовтяк, бо знімав камерою порушення виборчого процесу. Міліція за побиттям спостерігала, але не намагалася

захистити нардепа. Особливий тиск криміналітету і влади відчувався на тих дільницях, де переміг у минулому році В. Петювка.

Після закриття виборчих дільниць, коли були оголошені результати опитувань, згідно з якими переконливу перемогу отримав народний депутат Віктор Балога (“Наша Україна”), почалося найжахливіше. “Братки” при потуранні міліції почали справжні погроми виборчих дільниць. Під час одного з бандитських нападів було поранено нардепа Володимира Бондаря (“Наша Україна”). Його доставили в лікарню з ножовим пораненням.

Але на більшості дільниць так вдалося зберегти бюлетені. За попередніми даними, перемогу отримав В. Балога (64 %), висування есдеків підтримало набагато

менше — тільки близько 30 %. За словами Віктора Балоги, “питання Мукачєвого — це питання демократії, перемоги демократичних сил. Ми повинні перемогти всупереч протизаконним діям влади, на які дав добро Віктор Медведчук. Мукачівська “дурляндія” українського та європейського масштабу закінчилася. Тепер ми будемо працювати для Мукачєвого”.

У цій ситуації слід підкреслити ще один момент — продовжилося падіння авторитету Олександра Мороза. Якщо Віктор Ющенко і Юлія Тимошенко у своєму відкритому зверненні до жителів міста підтримали кандидатуру Віктора Балоги, то Мороз цього не зробив. Знакове мовчання...

Ірина КОЛЯКА

ЗАКАРПАТСЬКИЙ ТРИЛЕР

Подібного не бачили навіть спостерігачі-ветерани: обкурені голомозі молодики, яких депутат-есдек охрестив “депутатами різних рівнів”, трощили шибки та двері, жорстко били громадських спостерігачів, чергових дільничних міліціонерів, народних депутатів. Силоміць вилучали і “виправляли” протоколи з результатами виборів. Такі й інші “картинки з виставки” виборів мера мукачівськи.

“Беркутівці” та міліціонери били ногами народних депутатів Павлинка, Безсмертного та Поліщука, застосовували проти них кийки й електрошоки, тягали обличчям по підлозі. Врешті, взявши за ноги й руки, викидали з другого поверху приміщення територіальної виборчої комісії. Ліричний відступ — один із “беркутівців”, несподівано залишивши на асфальті

пластикового щита, побіг до машини і приніс потерпілим депутатам води. Тим часом у Мукачівському відділі МВС повідомили, що депутатів не били, а “застосували до них силу, відповідно до законодавства, бо ті були п’яні”.

Перед виборами багатьом народним депутатам стало відомо, що до міста з усієї України з’їхалися представники близько 20-ти кримінальних угруповань. Під час проведення виборів практично біля кожної виборчої дільниці стояло кілька автомобілів з немісцевими номерами, біля них постійно крутилися молодики кримінальної зовнішності. Вони представлялися то журналістами, то “депутатами”, то помічниками народних депутатів. Хоча не мали при собі відповідних документів.

Соціологічні служби оприлюднили результати паралельного підрахунку голосів, які засвідчили перемогу представника “Нашої України” Віктора Балоги. Після підрахунку го-

лосів члени виборчих дільниць повинні були, відповідно до законодавства, один із протоколів передати в руки народних депутатів. Та не на всіх дільницях охоче віддавали документи, бо у більшості випадків вони засвідчували перемогу опозиційного кандидата. За словами народного депутата Петра Олійника, на одній із дільниць представник виборчої дільниці не хотів віддавати протокол, бо якщо він не зробить так, як йому наказали, його вб’ють. При цьому він плакав.

Облік голосів здійснювався надто повільно. Особи, які рахували голоси, йшли обідати проти ночі, підозріло довго пили каву, курили. Представник блоку “Наша Україна” Микола Катеринчук розповідав: “Усе стало зрозумілим після того, як близько півночі в приміщенні, де я здійснював контроль, почувся дзенькіт розбитого скла.

До будинку ввірвалися 15 чи 18 “братків”, які змітали всіх на своєму шляху. Дебелі треновані молодики поривалися вдертися до зали, де здійснювався підрахунок голосів”.

Коли М. Катеринчук намагався зупинити нападників і показав депу-

татське посвідчення, то відразу ж отримав кросівкою в око. Поки зловмисників намагалися затримати вогнегасником, усі протоколи та бюлетені встигли сховати. Певний час у приміщенні продовжував-

ся погром, а потім за чією командою вмиг припинився. До приміщення увійшли “омонівці”, які замість того, щоби заарештувати порушників, пропустили їх до автомобілів.

Щось подібне було й на дільниці, де був присутній депутат Петро Олійник. Там дільничні міліціонери разом із депутатами в 40-хвилинному бою утримали до зали, де здійснювався підрахунок голосів”.

Кульмінація була вранці. Згідно з попереднім

представника СДПУ(о) Ернеста Нусера. Хоча ніхто не бачив документів, які засвідчили б цей факт.

Народні депутати повідомили, що є всі ознаки злочину, скоєного кожним із членів Мукачівської територіальної виборчої комісії. Відбулося порушення статті 156 Кримінального кодексу України, відповідно до якої порушникам загрожує 12 років позбавлення волі.

Як заявив Юрій Павлинко, міністр внутрішніх справ України Білоконь після цих подій зобов’язаний піти у відставку.

За словами Романа Зварича, питання повинне бути терміново розглянуте у Верховній Раді. На його

думку, результати цих виборів показали, що мукачівські виборці витримали тиск і хочуть позитивних змін. Влада, у свою чергу, зрозуміла, що програла, і вдалася до рішучих і протизаконних заходів. І останній висновок: опозиція, зокрема “Наша Україна”, таки змогла забезпечити ефективний контроль виборчого процесу.

Шанувальники трилерів тепер можуть уявити, якими будуть президентські вибори в Україні в жовтні цього року.

Богдан ГДАЛЬ
Фото з сайту
www.razom.org.ua

МЕДІА-ПРОСТІР

МОВЛЕННЯ — ЛИШЕ УКРАЇНСЬКОЮ

Минулого тижня Національна рада України з питань телебачення й радіомовлення оцінила становище державної мови в українському телерадіопросторі на “двійку”. Телеканалам і радіостанціям на решті вказали, що досі вони все ж таки порушували низку законів, які регламентують мовну політику в державі.

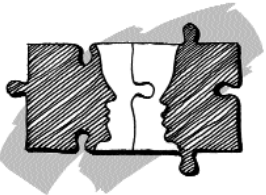
Голова Ради Борис Холод заявив: “Якщо ми хочемо зберегти українську націю і поповнити її культуру, ми повинні чітко та ясно сказати, що мовою телебачення повинна бути українська мова”. Відповідно до цього рішення чиновники зобов’язалися створити постійно діючу робочу групу, яка б здійснювала безперервний контроль за виконанням законодавства. Електронним мас-медіа рекомендували змінити мовну політику. Відтепер при переліцензуванні чи новому ліцензуванні телерадіоорганізації мають засвідчити свою українськомовність.

З 19 квітня загальнонаціональні медіа мають вести мовлення виключно українською, а регіональні та місцеві телерадіокомпанії матимуть право говорити мовами національних меншин відповідно до етнічної пропорції населення в конкретному регіоні. Пропорцію засвідчує перепис населення 2001 року. Але при цьому державна мова лунатиме в ефірі протягом не менш як 50 % від загального часу мовлення.

Невідомо, наскільки ефективним буде втілення рішень команди Бориса Холода в життя. Адже, незалежно від рішення Нацради, до цього часу в Україні існували закони, що регламентували мовну політику, та часто їх просто ігнорували. За роки незалежності важко пригадати хоча б один випадок позбавлення ліцензії того чи іншого телерадіоканалу за порушення мовної політики.

Міфічні “мінімальні 50 відсотків” українськомовності, про присутність яких в ефірі нібито мала б подбати кожна телерадіокомпанія України, досі були своєрідним подразником. Бо на намагання того чи іншого телеканалу привести свою мовну політику у відповідність до законодавства, захисники “рускоязычного населення” відповідали вимогами припинити утиски російської мови. Ось і цього разу після рішення Нацради у російській Держдумі одразу ж висловили протест проти чергових “утисків”. Не обійшлося без звинувачень “безсовісних” українців, які споживають російський газ і нафту, та ще й мають нахабство здійснювати “масштабні утиски російськомовного населення в Україні”. В такому ж дусі відреагували й російські Інтернет-ЗМІ. Деякі з них, щоправда, називали іншу версію появи “історичного” рішення Нацради. Російська “Газета” вважає, що головною причиною є намагання діючого прем’єр-міністра України Віктора Януковича переманити цим документом голоси “поміжкованих націоналістів” на майбутніх президентських виборах.

Б. Г.

“В Україні й справді не відбувається жодних позитивних зрушень, — перекоаний лідер легендарної української рок-групи “Кому вниз” Андрій Серета. — Культурний рівень нашої країни, як і раніше, дуже низький. **Культура в нас існує хіба що в якихось гето, де ще жевріє інтелігенція.** Проте на “поверхню” вона не виходить — бо в такому “виході” не зацікавлена насамперед держава. А чого ж ми ще хочемо? Корені такого ставлення — безперечно, в російській ідеології, “совку”, який культивувався й культивується в Україні”.

Хочу нагадати, що Голова Верховної Ради Володимир Литвин у своїй статті “Українська культура й освіта в контексті суспільства та інформації” також сказав, що **“українська культура сьогодні потребує серйозної підтримки й захисту”**. Усі вже починають розуміти, що без цього не можна формувати національну еліту і національні державні структури. Усі бачать, що духовний фундамент нації сьогодні розхитаний, і це породжує духовний вакуум. Відсутність державотворчого, світоглядного і морально-етичного фундаменту породжує катастрофічні настрої серед українського суспільства, особливо серед еліти, і через те ми сьогодні починаємо вже говорити вголос про ці проблеми.

Будьмо відверті: наша культура — це колоніальна культура, позаєвропейська; із Україною ще довго не бажатимуть рахуватися не лише із суто політичних міркувань, але й через нашу не-присутність у світовому культурному процесі.

Здавалося б, саме сьогодні культура як ніколи вигідна нашій державі. Однак цієї істини, цього очевидного факту держава не помічає, не хоче визнавати. Причина ж, зрештою, банальна: маємо НЕ УКРАЇНСЬКУ державу. Нинішня українська держава лише за формою є українською, за змістом вона — російська. А зміст, як відомо, важливіший від форми.

“У сучасному політично-сакральному лексиконі чи не найважливішими є поняття “національна культура”, “українське відродження”, “потенціал культури” тощо, — цілком слушно зазначає Микола Томенко, голова комітету Верховної Ради з питань свободи слова та інформації. — Водночас з повною впевненістю можемо твердити: те, що названо українською культурою та її носіями, здебільшого нагадує окультну службу забезпечення владної еліти. Носії цієї псевдоукраїнської окултності завжди готові освятити будь-які дії влади — чи то один проєкт Конституції, чи то зовсім протилежний; монетаристську концепцію розвитку економіки чи її антипод — патерналістську”.

У виступі на парламентських слуханнях (грудень 2002 року), присвячених становищу та перспективам розвитку української культури, народний депутат Віктор Терен зазначив: “...Українська духовність, культура ніколи не були пріоритетними в Україні. Домінував і продовжує доминувати “совковий” підхід до моделі суспільного розвитку, а саме: спочатку була індустріалізація, потім — колективізація, зараз — приватизація, а культура — десь там, на маргінесі... Культура може бути лише національною, і влада

має дбати про розвиток саме національної культури... Розвиток культури можливий лише при усвідомленні двох речей. Перше. **Українська держава має бути українською, а це станеться лише тоді, коли основою державної політики стане національна ідея.** І друге: культура, духовність ніколи не розвиватимуться в атмосфері диктатури, цензурування, несвободи. Лише глибока національна приналежність, усвідомлення свого роду і народу, а водночас з тим демократія, свобода, — саме це є тим ґрунтом, на якому має будуватися велична спорада української культури”.

Інакше кажучи, тільки тоді будемо готові до культурних змагань і діалогу культур на високому цивілізаційному рівні, коли в суспільній свідомості утвердиться нова система ціннісних орієнтацій, духовним і моральним осередком якої є українська національна ідея. Чому боїмося заявити, що прагнемо збудувати на-

пріоритетів, ідеологічних цінностей, основних принципів національної ідеології. Можливо, саме тому в Україні немає газети, телевізійного каналу, які б у загальноукраїнському масштабі пропагували чітко окреслену національну ідею — творення української політичної нації. Можливо, саме тому такий категоричний у своїх оцінках нинішнього становища, в якому перебуває українська культура, вже цитований Андрій Серета: “Моя найприємніша патологія в тому, що чимдалі, то більше я відчуваю свою расову належність. Мені подобається фраза Бісмарка: “Я ненавиджу Австрію більше, ніж люблю власну Прусію”. Те ж я відчуваю стосовно Росії. **Україна щодо Росії — це доктор Франкенштайн, який створив потвору. На нас лежить відповідальність за появу цього монстра.** Як ото прихід Сатани на Землю відбувся з благословення Господа Бога. І до цього треба стави-

Кримський. “Українське слово”, ч. 34, 2003).

СИСТЕМА продовжує успішно реалізовувати в Україні політику, базовану на маніпулюванні свідомістю мас, брутальному використанні дезорієнтованих людей в інтересах політичних та економічних кланів. Так зване “державне телебачення” (про приватні телеканали годі й казати — вони запобігливо виконують волю власників, які в проукраїнських настроях ніколи помічені не були) слухняно виконує волю СИСТЕМИ — відволікати маси від небажаних СИСТЕМИ настроїв, перемикаючи увагу громадськості (що не так давно не без успіху здійснювали не безталанти спеціалісти й професіонали з КГБ, наприклад, “в цілях отвлечення мировой общественности от клеветнической кампании, проводимой противником”) з події значущої на щось цілком другорядне, ірреальне, ірраціональне. Бо ж відомо, що людські маси, які починають замислюва-

них жанрів, їх незалежність. Але такі взаємини можливі лише за приватної власності на засоби виробництва, конвертованості валюти, тобто, коли серед населення країни є люди, достатньо заможні, щоб купувати твори мистецтва, коли сама держава, яка буває багатою тільки за умови багатства населення, може купувати ці твори для своїх музеїв.

Наука — це частина загальної культури. Зрештою, це банальність. Проте банальність, про яку, на жаль, правителі держави часто забувають. Тому деградація гуманітарної культури неминуче призводить до деградації науки і технології. Скупий платить двічі. Але скупа держава, витрачаючи на науку лічені гривні на душу населення, невдовзі втратить мільярди доларів через відсталість технологій виробництва. Врятувати становище може лише цілковите виведення культури і науки з-під влади чиновників держави.

Зрештою, саме про це

гання, незважаючи на формально проголошену незалежність, продовжувати панування чужоземної російської меншини (що підбрала собі для допомоги денационалізованих, зрусіфікованих функціонерів) над українською нацією. Немає в світі жодної національної держави, жодного національного уряду і адміністрації, які не те що нехтували б правами власної нації, але своєю бездіяльністю і корумпованістю сприяли б переслідуванню власної нації”.

Сьогодні в Україні йде війна. В політиці, в культурі, в повсякденному житті. Несамовита, несправедлива, нечесна, аморальна. Точиться запекла боротьба в інформаційному просторі. Найменший успіх на культурному фронті є неабияким внеском у перемогу в стратегічній кампанії — битві за свободу слова, за утвердження демократії, принципів громадянського суспільства, за реалізацію української ідеї-мрії: “Успішної України” або “Конкурентоздатної України”.

Що ж потрібно зробити для досягнення цього? Насамперед слід навчитися (привчити себе! примусити себе!) виробляти високоякісний, конкурентоздатний інтелектуальний товар: книжки, газети, журнали, пісні, музику, кінофільми, програмне забезпечення тощо. І виробляти не експериментальними партіями (“на експорт”), а серійно. На світовому ринку українська продукція (Українська Держава!) має асоціюватися лише з високоякісним інтелектуальним товаром. А для цього загал український вшесті-решт мусить об’єднатися “за” у прагненні кращого майбуття.

Культура, як феномен самоорганізації, може розвиватися лише за умови відкритості до зовнішніх впливів, однак повинні враховуватися і чинники самозбереження. Має бути віднайдений оптимум між закритістю та відкритістю. У разі цілковитої відкритості культури певної нації остання втрачає свою самобутність і цілісність як система, при замкнутості — культура самовичерпується. Необхідність рівноваги між обома стратегіями цілком зрозуміла і має враховуватися при аналізі й оцінці явищ демократичної культури в суспільстві.

Національно-культурна ідея тісно пов’язана з проблемою культурної ідентичності українського суспільства. Кожна культура формує свій особливий соціум, свою форму соціально-культурного спілкування. Недавні історія засвідчує: тоталітарні системи проводять репресивну селекцію духовно-інтелектуальних сил народу, руйнують особистість, деформуючи норми й ідеали національних культур. І щоб визріли умови для національної та духовної самоідентифікації нашого народу, потрібен комплекс державних заходів для створення повноцінного соціокультурного середовища. При цьому держава в організації суспільства повинна залишатися службовою частиною щодо культури.

● **Олег РОМАНЧУК**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української преси факультету журналістики Львівського національного університету ім. Івана Франка, шеф-редактор журналу “Універсум”, член НСП, НСЖУ та Світової асоціації періодичної преси (Брюссель)

фото О. Цецури

ціональну державу зі своєю ідеєю культуроцентризму, з новими духовними вимірами, з якими ввійдемо в постіндустріальну епоху?

Якщо немає бажання прислухатися до “своїх голосів”, можливо, переконає зарубіжний політолог Ернест Гелнер, який аргументовано довів, що держава, яка в наш час прагне розвиватися в руслі ринкової економіки, має бути національною. І саме тому національною, що нові умови виробництва потребують залучення інтелектуального потенціалу передусім своєї нації, а цей потенціал “виращується” й ефективно діє в системі єдиної писемної культури як закономірного здійснення мовної, освітньої, культурної, наукової політики держави.

Національна свідомість — це, по суті, САМООРГАНІЗАЦІЯ. На рівні індивідуума, на рівні народу. Національна ідея — це також вияв САМООРГАНІЗАЦІЇ. Як наголошує відомий український вчений, доктор фізико-математичних наук, культуролог Анатолій Свіденський, “культура є феномен самоорганізації, а всі самоорганізаційні процеси відбуваються лише за умови відкритості системи, відкритість культури до зовнішніх культурних впливів є, безумовно, необхідною передумовою її розвитку. Однак необхідність ще не є достатність. Слід брати до уваги також і те, що дія різних інших чинників поєднується з названим неоднозначно”.

В Україні досі немає фундаментальної концепції розбудови України як держави європейського стандарту, досі не сформована чітка система державних

тися свідомо. Не можна бути і нашим, і вашим... **За невитравне рабство у наших душах, за розбиті долі цілих поколінь нашого народу треба ненавидіти російську окупацію і щосили витравлювати з себе її наслідки”**.

Практично на всіх щаблях державної ієрархічної драбини дуже невиразно окреслюються контури власне української державної будівлі. На перешкоді ідеї державотворення знову стає світоглядна невизначеність, відсутність цілісної системи національних орієнтирів, провінційність інтелігенції, комплекс меншовартості, гіпертрофований егоцентризм.

“Культурна політика держави залежить від національної повновартості того чи іншого державного утворення, від національної самовизначеності його керівних кіл... У нашій державі “мультикультурністю” прикривається відсутність чіткої державної культурної політики, чітких національних пріоритетів у цій політиці...”

Ось чому Російська Федерація докладає надзусиль для культурної експансії в Україні, адже культурне панування — то є ментальна основа для всіх інших видів панування, і тому засилля російського шоу-бізнесу, російської книжки, російських радіостанцій і т. д. в Україні — то є не прояв некорисливої любові до чистого мистецтва, а спланована, цілеспрямована, свідомо і добре організована політика Росії проти України, що має за мету повернення України до статусу, що існував до 24 серпня 1991 року, або принаймні вилучення зі складу України низки територій, що становлять інтелектуальний ресурс для Росії...” (Богдан

ДЕРЖАВА CONTRA КУЛЬТУРА

Погляньмо на реальну картину становища в українському театрі, кінематографі, книговидаванні, телебаченні, в бібліотечній та музейній справі. Національна культура в сучасній Україні воістину persona non grata. Постає риторичне питання: а чи мають українці волю до творення своєї держави?..

тись, дуже швидко перетворюються в злютований національно ідеєю народ, в повноцінну націю. І тоді вже з телеекранів раз і назавжди сезнуть синхронні зазомбованого НАСЕЛЕННЯ, котрі спеці з ТБ видають за збори громадян (інтелігенції, студентів, робітників, науковців, військовослужбовців), котрі, мовляв, одностайно підтримують політреформу Леоніда Кучми, приймають однозначні рішення на зборах колективів на підтримку чергового “всенародного референдуму” або ж засуджують “націоналістів-фашистів” з “Нашої України” тощо. Зникнення таких телепрограм означає тиме одне: СИСТЕМИ винесений вирок, їй чекає безславна кончина, а Україна справді починає самоорганізовуватися, починає творити свою мрію. Національну. Демократичну. В кінематографі, на телебаченні. В культурі загалом. У реальному житті.

Держава як соціальне утворення за умов нормального розвитку є обслуговуючим механізмом суспільства зі строго обмеженими функціями. Якщо ж вона стає вище суспільства, тобто слуга починає командувати господарем, то набуває рис паразитарної організації, котра виснажує економічні й генетичні сили суспільства. Зубожіле суспільство, природно, не може утримувати культуру. Поціновувачем культури, її, так би мовити, масовим журі, є народ. І його оцінка полягає у тій винагороді, котру незалежні один від одного члени цього масового “журі” виплачують творцям культури. Цим досягається можливість розвитку різноманіт-

йдеться в знаменитій праці лауреата Нобелівської премії Фрідріха Хаєка “Суспільство вільних”, зокрема в епілозі “Три джерела гуманітарних цінностей”. Проста думка вченого, що будь-який прогрес повинен ґрунтуватися на традиції, дає можливість включити в систему нових ціннісних орієнтацій суспільства культурні, духовні традиції. Адже побудова демократичної правової держави немислима без культури, культура ж, у свою чергу, ефективно стимулює розвиток економіки.

Виникає запитання: а чи можна розраховувати на вироблення демократичної культури в нашому суспільстві, якщо у підсвідомості людей усталівся десятиліттями формований і вміло впроваджуваний тоталітарним державним механізмом комплекс політичних стереотипів та ідеологічних настанов? Ситуація ускладнюється тим, що на суспільство досі ще не “працюють” на повну силу національні базові цінності, які протягом віків виробляли традиційні системи світосприйняття, не залучається до дії величезний внутрішній потенціал української культури.

Крім суб’єктивних причин наших нинішніх негараздів, існує й ряд об’єктивних причин, деякі з них називає відомий український історик Ярослав Дашкевич: “Значну частину України захопили під свою владу російські шовіністи та їх колаборанти, які глузують з прав теоретично державної української нації, ведуть ніким не приборкувану антиукраїнську кампанію... Парадокс? Ні, не парадокс, а свідчення того, що в Україні здійснюється нама-

ПОЖЕРТВИ НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ

Продовження. Поч. у числах 39—52 за 2003 р., числах 2—9, 11—14, 16 за 2004 р.

Баклан Л. Г., м. Житомир	20,00
Балабух С., с. Шманківчики Чортківського р-ну Тернопільської обл.	20,00
Барабаш С. М., м. Київ	10,00
Бардаль М. І., м. Івано-Франківськ	200,00
Бардаль М. І., м. Івано-Франківськ	200,00
Барчан А. О., м. Харків	20,00
Безпалько Л. М., м. Запоріжжя	100,00
Березівська ЗОШ, Луганської обл.	34,00
Бермос М. Й., м. Київ	15,00
Бечук Н. Д., с. В. Бичків Рахівського р-ну Закарпатської обл.	15,00
Білянюк О. П., м. Верхньодніпровськ	5,00
Благодійний фонд "Українська родина", м. Тернопіль	486,00
Боднарчук Л. М., м. Чернігів	50,00
Бондаренко С. Г., м. Чернігів	500,00
Борденюк В. В., м. Одеса	20,00
Босенко О. О., уродженець с. Моринці Закарпатської обл.	10,00
Буйволівська ЗОШ Крелевецького р-ну Сумської обл.	12,00
Бучовська М. Д., с. Серафимці Івано-Франківської обл.	50,00
Вакуленко Г. І., м. Харків	50,00
Василенко Н. Д., м. Львів	100,00
Висоцька К. Т.	5,00
Войцеховська Г. В., м. Київ	50,00
Воловик М. В., м. Київ	10,00
Волошенко Г. П., м. Коростень	15,00
Вчителі та учні Рудівської школи Луганської обл.	65,00
Гавенко Т. Н., м. Дніпропетровськ	20,00
Галаган В. та Галаган О., с. Тростянець Вінницької обл.	100,00
Гарасимівська середня школа Івано-Франківської обл.	200,00
Гасюк О. П., м. Львів	50,00
Гашук Е. О., с. В. Бичків Рахівського р-ну Закарпатської обл.	5,00
Гнатківський Д. З., м. Тернопіль	10,00
Гнідак О. Д. і К. Д., м. Київ	150,00
ГРОВТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка Городенківського р-ну	
Івано-Франківської обл.	202,00
Група пенсіонерів, м. Львів (ч/з Сторонську О. Й.)	180,00
Дешко Д. В., смт. В. Богачка Полтавської обл.	10,00
Дібрівна О. Ф., м. Обухів	20,00
Дідула Р. П., м. Черкаси	300,00
Долинська школа 2—4 "У" класи (ч/з Приснякова К. І.)	23,00
Дубинка П. Г., м. Маріуполь	200,00
Задорожна Г. Ф., м. Ужгород	20,00
ЗОШ № 2, с. В. Петрівці Чернівецької обл.	43,00
Іванько В. Ф., м. Дніпропетровськ	20,00
Іллінська ЗОШ Чаплинського р-ну Херсонської обл.	30,00
Ільченко М. П., м. Старобільськ Луганської обл.	10,00

Іщенко В. Г., м. Кривий Ріг	20,00
Калашин Н. В., м. Київ	50,00
Калініченко О. Ф., м. Полтава	5,00
Кальченко К. Г., смт. Сосниця Чернігівської обл.	5,00
Капустяна В. І., м. Київ	50,00
Київське міське братство ОУН—УПА	50,00
Київський національний університет (кафедра фізики)	382,63
Клименко О. М., м. Обухів	10,00
Коваленко В. Г., с. Дігтярі Чернігівської обл.	19,00
Колектив вчителів та учнів Бібрської середньої школи (ч/з Костирко О. М.)	600,00
Колесник В. М., м. Верхньодніпровськ Дніпропетровської обл.	10,00
Колодій Р. М., м. Мукачеве Закарпатської обл.	30,00
Комишанська ЗОШ І—III ст. Охтирського р-ну Сумської обл.	55,00
Конопада Я., м. Рогатин	20,00
Космач-Завосківська ЗОШ Івано-Франківської обл.	68,00
Красно А. Г., м. Обухів	20,00
Кремень Т. Д., від учнів та викладачів Миколаївського Державного університету ім. В. О. Сухомлинського (списки надруковані в ч. 15)	368,00
Кривотулова Л. П., м. Севастополь	10,00
Литвинюк Я. А., м. В. Гаї Тернопільської обл.	20,00
Лінкевич В. В., м. Харків	10,00
Ліцей смт. Кегичівка Харківської обл.	52,50
Лобас В. І., м. Харків пожертва № 22 з концерту "Кобзарєва зоря" СШ № 72,	10,00
— пожертва № 23 з концерту "Кобзарєва зоря" в СШ № 156	20,00
— пожертва № 24 в СШ № 160	10,00
— пожертва № 25 в СШ № 16	15,00
— пожертва № 26 в СШ № 96	10,00
— пожертва № 27 в Залізничному транспортному технікумі	15,00
— пожертва № 28 з комп'ютерного коледжу	15,00
Луда С. А., м. Київ	10,00
Лютенська середня школа Полтавської обл.	74,00
Мартинівський Ю. Г. та родина, м. Кременчук Полтавської обл.	100,00
Мельник, м. Київ	10,00
Мигида Г. П., с. Шубівка Київської обл.	25,00
Миколок О. М., с. Клебанівка Тернопільської обл.	500,00
Мишівська ЗОШ І—III ст., Іваничівського р-ну Волинської обл.	40,72
Мишко В. А., м. Обухів	45,00
Міський ліцей при ЖДТУ, 23 група, м. Житомир	32,00
Мороз М. М., м. Київ	10,00
Нижня Є. Д., м. Київ	200,00
Нижниченко Г. О., м. Житомир	40,00
НКВ ЗОШ-гімназія № 1, м. Ананьїв	11,05
Павленко М. Г., м. Белгород-Дністровський Одеської обл.	10,00
Паламар О. Д., м. Березовиця Тернопільської обл.	20,00
Папірник Б. З., м. Обухів	35,00
Папірник Л. В., м. Обухів	30,00
Папірник Ю. Б., м. Обухів	30,00

Патківська Е. М., м. Біла Церква	20,00
Педагогічний та учнівський колективи школи с. Тучин Гошанського р-ну Рівненської обл.	229,00
Пидяк А. Й., смт. В. Багачка Полтавської обл.	10,00
Пидяк П. Й., смт. В. Богачка Полтавської обл.	10,00
Писаний Р. М., м. Старобільськ Луганської обл.	10,00
Попов К. Ю., м. Запоріжжя	20,00
Попович В. М., м. Старий Самбір Львівської обл.	20,00
Пушкар Г. І., смт. Бібрка Перемишлянського р-ну Львівської обл.	115,00
ПШ с. Решітка Сколівського р-ну Львівської обл.	30,00
Ратнер П. М., м. Київ	1,03
Рева В. І., с. Барвінкове Харківської обл.	9,00
Резнікова Л. С., Павленко Д. В., Павленко О. В. (по 10,00 грн. кожний), с. Молога	30,00
Римар В. С., м. Львів	10,00
РО "Союз Українок", м. Городок Львівської обл. (ч/з Стойко С. П.)	630,00
Родина Литвинової Л. Л., м. Суми	100,00
Романяк Н. І., м. Мерешів Львівської обл.	50,00
Романько М. І., м. Обухів	10,00
Руденко Н. І., м. Сімферополь	12,50
Семенова Т. Д., м. Київ	10,00
Сергієнко Г. І., м. Чернігів	10,00
Сердюк І. К., Сердюк Н. К., м. Керч	50,00
Середа А. Д., м. Київ	100,00
Січикино А. І., м. Миргород	50,00
Скаєвська Л. І., м. Київ	30,00
Солецка Б., м. Борислав	20,00
Старікова Л. Ф., м. Рожище Волинської обл.	20,00
СШ с. Стрілки Старосамбірського р-ну Львівської обл.	315,45
Танько М. Т., м. Харків	20,00
ТДТУ, Тернопільська обл.	2152,00
Тернопільський Е. Д., с. Воля Теревовлянського р-ну Тернопільської обл.	10,00
Ткаченко С. О., смт. Шацьк	

**Добровільні пожертви
"На Кобзарєву Церкву":
МБФ "Українська Родина"
Р/р № 26045200145101
в Подільській філії
АКБ "Київ", МФО 320401
ЗКПО 21709106**

Волинської обл.	20,00
Томашук Т., с. В. Бичків Рахівського р-ну Закарпатської обл.	20,00
Учні 7-А кл. школи № 3, м. Рожище Волинської обл.	42,45
Учні та працівники СШ І—II ст. с. Катюжани Мурованоктуриловецького р-ну Вінницької обл.	100,00
Учні школи с. Пушники Івано-Франківської обл.	86,00
Фарбатюк В. І., с. Юрківці Заставнівського р-ну Чернівецької обл.	15,00
Харланович А. В., м. Вознесенськ	20,00
Цапенко В. А., м. Черкаси	10,00
Царик Ярополк з родиною Перемишлянського р-ну Львівської обл.	100,00
Цибульський Ігор, м. Белгород-Дністровський Одеської обл.	10,00
Члени благодійної організації "Українська родина" Зборівського району Тернопільської обл.	101,00
Чмирь С. П., м. Дніпропетровськ	65,00
Чміль А. В., м. Ананьїв Одеської обл.	20,00
Шаховал В. В., м. Збараж Тернопільської обл.	50,00
Школа № 13, 11-в клас, адреса нерозбірливо	10,00
Шкоропад М. Г., м. Львів	120,00
Шпак В. Я., м. Сімферополь	10,00
Шпак Т. М., м. Сімферополь	10,00
Щербань Л. М., м. Обухів	20,00

ПОПРАВКИ І УТОЧНЕННЯ

Замість "транзит Коломия", читайте — Антонюк В. Р., м. Коломия.
**Ми не допускали б помилок на шпальтах газети, якби ви писали розбірливо.
Просимо відгукнутися тих, хто заповнював це поштове повідомлення.**

СПИСОК ОФІРУВАЧІВ НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ, ЯКІ НАДІЙШЛИ ЗАГАЛЬНИМИ СУМАМИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

Кафедра фізики		Шестопалова А.	1,00	Степанов А.	1,00
Гайдамака В. К.	50,00	Шумицька О.	1,00	Федоряченко В.	1,00
Горбачук М. Т.	10,00	Янішевський Є.	1,00	Хоменко О.	1,00
Клименко А. П.	20,00	Всього:	19,00	Хохлова Н.	1,00
Коновал В. П.	50,00			Юхименко А.	1,00
Кулешов	5,00	БВ-2-03		Янок Т.	1,00
Лапшин В. Ф.	50,00	Боровков А.	1,00	Всього:	20,00
Літевичук Д. П.	20,00	Вовк А.	1,00		
Ментковський Ю. Л.	20,00	Дроздов Б.	1,00	БВК-1-02	
Потапов А. О.	20,00	Єпіфанов М.	1,00	Богун О.	1,00
Ромусік В. В.	10,00	Кобевка Т.	1,00	Дубовик О.	1,00
Степашко М. Т.	20,00	Ковальова О.	1,00	Карпенко О.	1,00
Фролова Л. І.	10,00	Орел М.	1,00	Котляр О.	1,00
Ханат Л. М.	5,00	Паламарчук С.	1,00	Куценко І.	1,00
Шут А. М.	20,00	Пелипейко О.	1,00	Таландій О.	1,00
Всього:	310,00	Царук А.	1,00	Ципун О.	1,00
		Яблонська Н.	1,00	Тюпа І.	1,00
БВ-1-03		Всього:	11,00		
Буванов В.	1,00				
Бутенко Ю.	1,00	БВ-3-03			
Гунченко В.	1,00	Борщевська Н.	1,00	Бондаренко О. А.	2,00
Данов С.	1,00	Гуляєва А.	1,00	Бондаренко О. І.	2,00
Жильцов Б.	1,00	Кияниця О.	1,00	Бутко Т. П.	2,00
Заєць Г.	1,00	Костів Ю.	1,00	Вишневецький М. М.	2,00
Качура К.	1,00	Литвиненко О.	1,00	Глуценко М. Г.	2,00
Маланіна Г.	1,00	Муратовський В.	1,00	Головешко Н. М.	2,00
Мартиненко М.	1,00	Овчаренко Є.	1,00	Гредякін О. О.	2,00
Менчак О.	1,00	Остапчук М.	1,00	Гадзько М. В.	2,00
Музичук І.	1,00	Островська Ю.	1,00	Дзюба Г. В.	2,00
Пальоха М.	1,00	Підлужний І.	1,00	Дзюба Л. О.	2,00
Скідан В.	1,00	Радченко О.	1,00	Дзюба П. О.	2,00
Сметанюк В.	1,00	Рибак С.	1,00	Дупа Н. А.	2,00
Стецюк І.	1,00	Рубаненко В.	1,00	Зеленська В. М.	1,00
Чакір Д.	1,00	Скрипка І.	1,00		

Кириченко Т.	1,00	Розман Т.	1,00
Борзенко І.	1,00	Самойленко О.	1,00
Всього:	10,00	Слав'янська Т.	1,00
		Шерстюк К.	1,00
БВК 2-02		Ялухіна К.	1,00
Андрійчук М.	1,00	Всього:	19,00
Арнаутов О.	1,00		
Безпала О.	1,00	БВ 3-02	
Белоусов Ю.	1,00	Білявський В.	2,00
Болгова Г.	1,00	Іванченко	1,00
Випришко О.	1,00	Камінар	1,00
Дзюба Т.	1,00	Козіянчук	1,00
Єрмоленко О.	1,00	Костюк	1,00
Коломієць Є.	1,00	Курченко	1,00
Котов А.	1,00	Неласова	1,00
Крамаренко А.	1,00	Поплавець	1,00
Луцик А.	1,00	Чухманенко	1,00
Мороз М.	1,00	Щепечацький	2,00
Пархоменко Д.	1,00	Всього:	12,00

Трудовий колектив Черняхівської ЗОШ І—III ст. Ніжинського району Чернігівської області (всього 65 грн.)

Зеленська Л. І.	2,00	Лозовий М. Г.	1,00
Зеленська Л. І.	2,00	Мартинчик М. О.	1,00
Зеленський В. Д.	1,00	Михайльський О. Е.	2,00
Іващенко В. М.	1,00	Мороз Л. П.	2,00
Іващенко Г. М.	2,00	Олексієнко Н. М.	2,00
Іващенко Н. П.	2,00	Пінчук К. І.	2,00
Ізбенко І. М.	1,00	Приходько В. А.	2,00
Кочерга П. О.	1,00	Проходько В. В.	1,00
Кудряшова Н. М.	2,00	Проходько В. В.	1,00
Лагузько С. М.	2,00	Савич В. І.	2,00
Леонов В. Д.	1,00	Солонець В. І.	2,00
Леонова М. І.	1,00	Удовик В. І.	2,00
Лозова В. М.	1,00	Удовик М. М.	1,00

УСЬОГО НА РАХУНКУ ТАРАСОВОЇ ЦЕРКВИ — 351 929 грн. 27 коп.

І знову зашуміло, загуло. Якщо раніше російські шовіністи та наші яничари лякали обитателя тим, що із Західної України придуть бандерівці, які різатимуть усіх, хто говорить мовою сусідньої держави, то тепер, здається, це марення сивої кобилі вже відійшло в небуття — йому просто ніхто не вірить. Нині пішло інше залякування. Але про все по черзі.

У кількох шовіністичних газетах за надання в Україні російській мові статусу офіційної виступили гендиректор ВАТ “Мотор Січ” В’ячеслав Богуслаєв і нардеп Ярослав Сухий*. А нещодавно до них підпратя й сумнозвісний экс-нардеп та ексклєн Національної Спілки письменників Павло Баулін**. І якщо перші двоє намагалися висловитися толєрантно, то останній не пошкєдував жєвчі всєм, хто хоч якєсь причетний до розробки та схвалення проекту закону “Про розвитєк і застєсування мєв в Україні”.

Зокрема, В. Богуслаєв та Я. Сухий пишуть про те, що нинішня мовна ситуація в Україні склалася історично і російською говорить ледь не половина населення.

Цікаве відкриття: “Російська мова в Україні є корінною. Роль Києва та Львова в її становленні, розвитку й кодифікації не менш значна, ніж роль Москви чи Петербурга”. Геніально! Заслугує на написання докторської дисертації. Тільки ж відомо, що вплив Русі на Московське князівство тривав хіба що до взяття Києва Андрієм Суздальським — 1169 року. Із 1654-го відбувається зворотний процес...

Раніше прикладом спів-

існування кількох державних мов була Швейцарія. Але там кожен кантон має свою офіційну мову, а кожен житель володіє трьома (а не однією) мовами. Про це автори мовчать. І звісно чому. Бо Герой України В'ячеслав Богуслаєв за кілька десятків років так і не спромігся вивчити українську. Як тут не загатити Марковсі слова про те, що мовою народу, між яким живуть, не володіють: гість, окупант та холуй окупанта...

Для сучасного Запоріжжя справжня двомовність була б кроком уперед. Бо це

означало б, що в книгарнях лежала б половина українських книг, у кіосках – половина української періодики. П'ятдесят відсотків радіо- й телепередач стали б українськими. Половина шкіл була б справді українськими, а не лише за вивісками, як тепер. Але ж якщо російська стане офіційною, то й тих мізерних здобутків дерусифікації, які нині є, не буде зовсім.

Екс-член Національної Спілки письменників, видворений з неї за антиукраїнську діяльність, Павло Баулін назвав свою статтю “Медсестре, оформившей анализ не на “державной мове”, грозит увольнение”. Йдеться про майбутній закон “Про розвиток і застосування мов в Україні” та громадські слухання в Києві, присвячені цьому документу. Дісталосся тут на горі-

хи й віце-Прем'єр-міністрів Дмитру Табачнику, й академіку Миколі Жулинському, й народним депутатам Геннадію Удовенку та Павлові Мовчану, й міністрів освіти й науки Василю Кременю. Бо всі вони відзначали позитивні якості проєкту Закону. А це ж — неподобство! Адже в ньому нічого не написано про другу офіційну мову! А на думку Павла Бауліна, нею повинна бути, звичайно ж, російська!

А ось ці слова варті цитування: “Колонизатор — понятно, кто. Причем, име-

“Таваріщ” Баулін має на увазі брежньовські часи. Тоді дотацийною в Союзі була одна Туркменія. А інші видавали в Москву більше, ніж отримували. Петру Шелесту, який у книзі “Україна моя, радянська” натякнув, що республіка може жити самостійно й навіть неспростовні цифри, “пришили” націоналізм і відправили на пенсію. В Україні видавали мільйонними тиражами книги російських радянських письменників. Уже не говорю про “безцінні” бестселери “дорогого” Леоніда Ілліча. То чим гірші твори

чоток тридцятих? Або й 20-х. Мільйони тонн хліба видирали кремлівські лudoжери з України й годували голодний Пітер та Москву. За наш хліб будували всю радянську індустрію, озброювали до зубів армію, створивши в Україні штучний голодомор. Із наших колгоспів у 1947-му викачали весь хліб, даруючи його соціалістичним країнам Європи. А наші матері пухли з голоду. Ось таке “благоденствіє” панувало за часів Союзу!

“Таким образом, допустим, председатель Русского

Тому українці в Криму ніколи не були окупантами, їхня мова — не окупаційна, як, скажімо, російська в союзних та автономних республіках! Це в нас при створенні СРСР нагло забрано Кубань, Ставропольщину, Берестейщину, Стародубщину, частину Курщини, Білгородщини, Воронежчини! Дотримуючись Гельсінських угод, Україна не виставляє нікому територіальних претензій, як це робить Росія (острів Тузла — яскравий приклад цьому). Багато чого в нас забрано. Залишилося знищити мову — і націю можна поховати.

Свого часу Запоріжжя відвідав тодішній міністр освіти Петро Таланчук. На зборах учителів йому надійшло запитання про мови. Відповідь була чіткою: “Мовної проблеми не існуватиме, якщо всі володітимуть і українською, і російською”. Тому, мабуть, не треба натякати медсестрам про якийсь спротив. Краще закликати їх до швидшого вивчення державної мови.

Не знаю, як хто, але автор цих рядків на своєму віку ще не зустрічав медсестри, яка б не змогла оформити документ державною мовою. Бо люди ці набагато розумніші, ніж здається тим, хто їх залякує вивченням мови.

● **Пилип ЮРИК**,
член НСПУ й “Просві-
ти”, м. Запоріжжя

* Я. Сухой, В. Богуслаев.
Право на родное слово. — Га-
зета "Русский мир", № 6 за
2003 г.

**** П. Баулин.** Медсестре, оформившей анализ не на державной мове, грозит увольнение. — Газета "Русская правда". № 9 за 2003 г.

Згідно з Програмою, держава мусить поліпшити умови діяльності засобів масової інформації, проте лише ті, засновниками або співзасновниками яких є органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування. Цікавий факт. Небажання підтримувати комерційні видання виникло чи то з причини браку коштів, чи просто держава не вважає за необхідне опікуватися недержавними ЗМІ. Мовляв, у їх засновників не можуть виникати проблеми. Але ж ми знаємо, що в Європі та Америці майже немає видань державної форми власності. Чому в нас так підкреслюється обраність ЗМІ, заснованих некомерційними структурами?

Але повернімося до Програми. Основною її метою є зміцнення матеріально-технічної бази редакцій державних та комунальних друкованих органів і телерадіокомпаній та вдосконалення законодавства з питань діяльності засобів масової інформації та соціального захисту журналістів. Роль і статус журналіста мають бути підвищені. Щоправда, чіткого визначення, в чому полягає таке підвищення, немає. Натомість держава обіцяє забезпечити державні та комунальні засоби масової інформації високопрофесійними кадрами. У зв'язку з цим, вона бере на себе зобов'язання удосконалити систему підготовки журналістських кадрів для тих же

Приховане, а подекуди й відкрите протистояння між державою та засобами масової інформації хоч і не закінчилося, проте спричинило чергову реакцію з боку держави. Уряд, здається, нарешті згадав, що в Україні існує також “четверта влада”, не менш значуща, ніж три “попередні”.

9 березня цього року Кабінетом Міністрів України було видано постанову “Про

було видано постанову “Про затвердження Державної програми “Журналіст” на 2004–2010 роки”. Ця Програма передбачає проведення низки заходів щодо розвитку засобів масової інформації та розв’язання проблем журналістики. Як зазначається в постанові, держава усвідомлює значення розвитку засобів масової інформації у становленні та зміцненні України, тому саме таким чином визначила лінію удосконалення журналістської сфери.

конкурси на кращу авторську навчальну журналістську програму та буде розроблено Положення про конкурс "Шанс", що проводиться Національною спілкою журналістів серед старшокласників, які бажають стати журналістами.

Такою є Державна програма “Журналіст”. Якщо виникає питання, хто буде відповідати за її фінансування, то, згідно з Постановою, фінансування Програми здійснюється за рахунок асигнувань, передбачених центральним органом виконавчої влади та з державного й місцевих бюджетів.

Стан сучасної журналістики, звичайно, залишає бажати кращого. Попри всі колізії, що час від часу виникають у журналістській сфері, про це також свідчить черговий конкурс нагородження найкращих видань і телепрограм "Золоте перо", що відбувся нещодавно. Навіть організація конкурсу була на низькому рівні, а що вже й казати про ту журналістську продукцію, яка була нагороджена цю го року. Тому такого плану державне втручання у сферу журналістики вже давно стало необхідним. Що ж, строк виконання Програми "Журналіст" доволі великий, проте ми скоро зможемо пересвідчитися самі, чи ж справді будуть виконані ті зобов'язання, які держава взяла на себе цього разу.

● **Марія КИСЕЛЬОВА**

A black and white photograph showing a collection of personal and professional items scattered on a surface covered with newspaper clippings. In the center, an open notebook with handwritten notes lies flat, with a pen resting on it. To the left of the notebook is a small, dark electronic device, possibly a digital voice recorder or a small camera, with a lens visible. Above the notebook, a large, professional-looking microphone stands upright. To the right of the notebook, a coiled cable and a small, dark object, possibly a flashlight or a small camera, are visible. The background is filled with various newspaper articles, some of which are partially obscured by the other items. The overall scene suggests a workspace or a place where someone is working on a project or writing.

державних і комунальних засобів масової інформації.

Тепер щодо конкретних заходів. У постанові їх п'ятнадцять. Першим кроком є зміни в законодавчій сфері. Держкомтелерадіо, Міністерство праці та Міністерство юстиції України мають провести аналіз законодавства з питань регулювання відносин в інформаційній сфері та внести до нього

необхідні зміни. Наступним кроком має бути поліпшення матеріального стану редакцій засобів масової інформації, забезпечення їх необхідним оснащенням і сучасними засобами зв'язку. Далі держава обіцяє забезпечити проведення конкурсів ЗМІ, всеукраїнських фестивалів журналістів, а також "круглих столів" з актуальних питань розвитку журналістики.

Велике значення надається журналістській освіті. У період із 2005 по 2006 роки Міністерство освіти та науки України і Держкомтелерадіо повинні розробити засади модернізації освіти за напрямом “Журналістика”. Бібліотеки вищих навчальних закладів обіцяють поповнити новими підручниками й посібниками з журналістики. І наразі мають проводитися творчі

Продовження. Початок на с. 1

Практично втрачена енергетична безпека держави. Російські монополії встановили цілковитий диктат на пальне, перед яким безсилі всі гілки так званої української влади. Сусідні “ліберальні імперії” здатні коли завгодно паралізувати не лише господарську діяльність у всіх регіонах України, зупинити сільськогосподарські роботи, рух транспорту, а й припинити все життєзабезпечення населення. Подібний варіант здійснюється в електроенергетиці, газопостачанні. Здійснюється зворотна втрата економічного базису — основи історичного існування народу. Ліквідується його реальне право жити з власної праці. Останнім цвіхом в обезвласнення нації має стати своєрідний московський “план Барбаросса” для України: вступ до ЄС. За ним — ізоляція від світових економічно-торговельних зв’язків, новітніх технологій, здійснення російської заборони самостійно вступати до Світової організації торгівлі і Євросоюзу.

На передфінальній стадії — розгром доленосного для України аграрного сектору. Донцичується остання землеробська техніка. Триває безпрецедентне в українській історії обезземелення селянства, усунення українських селян у небуття як класу. Реанімується геноцидна сталінська модель оподаткування селян “на дерево, на курку, на грядку” — так формується армія дешевих наймитів-рабів у латифундіях новітніх плантаторів.

Так банкрутують українське село, винародовлюють його, добивають сільську культуру.

Сьогодні вищі урядовці, немов у гіпнотичному трансі, твердять свої шаманські заклинання про економічне піднесення, про зростання сукуного національного валового продукту. Повторюють це зі скам’янілими обличчями екзекуторів. Сподіваються, як нещодавно виніс вирок один столичний суд, що українці — темна, бездумна маса, вони не розуміють складних матерій. Як, приміром, не зафіксованого наукою феноменального українського економічного дива: що швидше зростає виробництво, то більше знижується життєвий рівень громадян. Більші прибутки до державного бюджету — менші зарплати, пенсії, соціальні виплати, фінансування культури, науки, медицини, допомоги дітям. У 2004 році уряд України зробив заявку на гіннесівський рекорд у цій царині: сховав “у тінь” 10 мільярдів гривень (майже два мільярди доларів).

Усе це — *складові частини “схеми” банкрутства цілої України.*

Україну форсовано позбавляють життєздатності *політичної*. Підкорення корінних національних інтересів України російській шовіністично-імперській агресії, розпочате Л. Кравчуком, завершує Л. Кучма. І Москва, і Київ приховують від народу ту правду, що *Росія і не збирається визнавати незалежність України, яка для поточних імперців є лише тимчасовим казусом*. Найважливіші кадрові призначення і звільнення у вищих ешелонах так званої української влади фактично знову вирішуються в Москві. Символом обернення Києва на російську сатрапію став останній одіозний, брутальний — не просто посол Росії в Україні, а намісник зі статусом, подібним до Батияєвого баскака чи малоросійського генерал-губернатора. Росія не дає дозволу на встановлення цивілізованого, повноцінного кордону з Україною. Взірцем російсько-українських “відносин” і жалюгідної ролі в них українських владців стала Тузла. За еталон васалітету так званої української влади може правити і такий загальновідомий та болісний факт: “перші особи” в Києві не сміють навіть заїкнутися, щоб Росія повернула громадянам України вкрадені Московію десяти мільярдів доларів трудових заощаджень українських громадян. Натомість наші фарисеї силку-

ДРУГИЙ МАНІФЕСТ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ

ються перекласти тягар компенсації зі злодійкуватого Кремля на український бюджет — тобто на самих пограбованих. Про зниклі в московських скарбницях законні частки України в активах покійного СРСР — алмазного та валютного фонду, мільярдних коштів закордонного майна наші владні проросійські фанатики в Україні також не згадують.

Перелічувати факти капітулянтства, боягузтва, відступництва так званої української влади (навіть за її челяничькими мірками) немає потреби. Вони у всіх на очах: кожен російсько-український, із дозволу сказати, “саміт” — ганебне відтворення візитів підкорених князів до ханської Золотої Орди.

Матеріальне зубожіння українського народу стало нестерпним. Навіть за приблизною статистикою ООН, Україна за показниками якості життя населення сусідє з найвідсталішими країнами вже не Латинської Америки чи Азії й Океанії, а тільки деяких у Африці. Мізерні, жebraцькі зарплати, пенсії, стипендії в поєднанні з форсованим зростанням цін на харчування, одяг, житло, опалення, лікування, транспорт, освіту підривають уже самі біологічні основи відтворення нації. Мільйони громадян позбавлено роботи: емблемою України стають “мертві міста”, “мертві села”, “депресивні зони”. Повносілі, енергійні, кваліфіковані українці витискуються панівним режимом до заробітчанства в ненайбагатших країнах Європи та в Росії. Рятівне для мільйонів мале підприємництво придушується. Донедавна цей модернізований голодомор влада та її інформаційна обслуга ще намагалися химерно пояснювати якимись об’єктивними причинами. За останні два роки пропагандистські фігові листки вже відкинуто. Останній уряд нахабно й цинічно, розтоптавши закони й Конституцію, свідомо, цілеспрямовано зменшує зарплати, пенсії, соціальні виплати.

Усе це також одна зі “схем” навмисного *банкрутування цілої України та її народу.*

Перший “Маніфест української інтелігенції”, ще з певними сподіваннями на нормальні людські рефлексії начебто освічених вищих урядовців апелював до них: українську культуру й духовність відкидають у часи варварства. Через дев’ять років те, що сталося далі з українською наукою, освітою, культурою, мовою не можна описати іншим словом, ніж *погром*. За останні кілька століть світ не знав такого спалаху вандалізму проти культури жодної нації, як той, що стався в центрі Європи, в Україні, за останні 12 років. Термін “апокаліптичний” досі вживався у світовій культурі як метафора. Так звана українська влада спромоглася наповнити його реальним змістом у власній країні.

Останній уряд ніщо не зупинило, щоб логічно завершити кілька десятків указів російських мракобісів про заборону української писемності за останні 200 років. Книгодрукування в Україні на релігійні на початку ХХІ століття скасоване як вид людської діяльності. Як осердя духовності й людяності, як мозок і нерв цивілізаційного поступу. Надто в Україні, де новітні інформаційні технології перебувають за сучасної влади в стадії троглодитської недорозвиненості. І сучасники, й нащадки, й історики людства мають право знати прізвище Геростратова двійника, якому вдався подібний історичний “подвиг”. Завершила справу невдатних валуєвих, уварових і різних победоносцевих людина на ймення Дмитро Табачник. Не Кучма наклав вето на напіврятівний закон України про те, щоб не вибивати стільця з-під ніг підвішеної на шибеницю української книги. Не Ніколай Азаров і генерал Кравченко — теж “дядьки отчества чужого” — поклали рукописи, ці акумулатори знань і думки, під податкову гільйотину. За цим українським автодафе бовваніє лиховісна постать віцепрем’єра (!) з питань культури (!!!) Д. Табачника. Як бовваніла вона за Л. Кучмою, коли Президент озвучував антиукраїнські тези свого спритного поводири про маловартісність української національної ідеї та української держави. Як стриміла ця тінь за кривавим побоєм під слоган “бей хахлов!”, учиненого очманілими псами режиму на площі Святої Софії біля свіжої могили патріарха Володимира, так нині визирає тінь Д. Табачника із-за геноцидної пенсійної реформи. Історія націй переконливо навчає: не можна залишати імена погромників у тіні. Це згубно для людства.

Менша за тюремну пайку зарплата українським учителям, недолугі ескеківські експерименти над школою, витіснення українського змісту з навчальних програм — *це банкрутування освіти, а ширше — молодії України*. Вартість одного “мерседеса” дорівнює комп’ютеризації шкіл цілого району: порівняймо, скільки в урядовців найрозкішніших авто — і скільки комп’ютеризованих шкіл. Інтелігенція (на Заході — інтелектуали) за природним поділом праці в кожному нормальному суспільстві має за свій святий обов’язок вивчати перебіг та глибинну сутність історичних процесів, злободенних проблем, порівнювати у вільних дискусіях оцінки, висновки, рекомендації, публікувати їх. Попри псевдоінтелектуальні фальшивки псевдонаукових апологетів панівного режиму, попри монополію на життєво важливу суспільну інформацію запланданських провладних ЗМІ, усупереч такому всесвітньому посміховиську й непристойності, як

Продовження на с. 5

ПОЗАГАНЯТИ ПІД НАРИ...

В історію входять по-всякому: одні піднімають повстання, будують свої держави, другі завойовують інші країни, винищують цілі народи, треті, як Герострат, наприклад, палять високомистецькі храми, четверті заради слави продають душу нечистому... А ким увійде в історію нинішній Президент Леонід Кучма, напевно, і сам не знає. В усякому разі, час кучмівського президентства — цей страшний розділ у книзі буття нашого народу — не інакше, як Господь послав нам за чиїсь гріхи непростими: наших предків чи наші, нинішні! А російський магнат Борис Березовський, який за кілька років нажив мільярди доларів і, як ходили чутки, півтори сотні мільйонів пожертвував на те, щоб Кучма вдруге став президентом, сказав, що сам Бог послав його Україні, щоправда, не уточнив, чий Бог: наш чи єврейський. Останнім часом Леонід Кучма вельми запобігає ласки в державного керівництва Росії, і, може, львівська газета “Поступ” не помилилася, коли писала, що в депутатській анкеті Кучми в графі “національність” стояло “руській”. Видно, Кучма став українцем тоді, коли був обраний Президентом України. За його президентства кримінальні злочинці так зрослися з високопосадовими державними чиновниками, що він і сам уже їх, може, боїться. Депутати так званої більшості поприймали такі закони, що захищають карних злочинців і дають змогу та право нечесним на руку суддям підтримувати їхні беззаконня, — і, як писав Шевченко, “на всіх языках все мовчить, бо благоденствує”. Якщо хтось із журналістів скаже про них дешицу правди, — його тут же чекає страшна розправа. Нинішня державна влада зацікавлена в тому, щоб ніхто не дізнався про її корупційність і зв’язки з кримінальним світом, який заводять в Україні свої порядки й не боїться ні народу, ні Бога.

Ті “порядки” нагадують мені колимське свавілля, коли чекісти навмисне кидали нас у змішані концтабори на поталу криміналь-

ВІДОЗВА

Я, **Жук Леонід Іванович**, 1941 р. народження, далекий нащадок козацького роду і прямий послідовник вояків УПА, відгукуюсь на відозву Юрія Ілленка (число 15 (235) від 8—14 квітня 2004 р. “Слова Просвіти” ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка) і вступаю до лав УПА. Тільки ця сила спроможна звільнити мою Батьківщину від окупаційного режиму на інформаційному просторі і примусити депутатів Верховної Ради подолати спротив штучної більшості, створеної антинародними силами всупереч результатам усенародних виборів. Я не можу більше терпіти тотального засилля в усьому інформаційному просторі України вікової колоніальної мови та посилення американсько-сіоністських позицій, що призвело до повного витіснення української мови з телебачення, радіоєфіру, газет, книговидавання, Інтернету, освіти, адміністрації, науки, сфер побуту, бюрократії, маскультури, кінематографії, літератури і т. ін. Я категорично виступаю проти обкрадання славної героїчної історії боротьби українців проти поневолювачів і гнобителів, за часів як козаччини, так і новітньої історії. Рішуче виступаю проти спотворення української ментальності Верками Сердючками. Я вимагаю від владних структур, органів безпеки України поводити рішучу боротьбу у всіх напрямках із блюзнірством і насмішками над національною ідеєю, національним державотворенням. Не можу більше терпіти чинов-

РЕЗОНАНС

ним злочинцям. Але вони прорухувалися: ми, недавні учасники визвольного змагання, хоч і були виснажені тяжкими допитами та довгими етапами, знайшли в собі мужність і силу там же, за ґратами та колючими дротами, стати на захист свого життя й людської самоповаги. Дарма, що кримінальники мали ножі й фінки і були пристосовані до концтабірних міжусобиць, ми теж потайки озброїлися й за рік чи півтора, кажучи образно, “позаганяли їх під нари”, тобто навели у своїх таборах можливий для в’язнівського існування порядок: необхідність захисту так згуртувала нас, що всякі “вори”, “суки”, “безпределі”, й разом з ними табірні адміністрація були змушені визнати нашу згуртованість і перемогу.

Просто дивуюся, як ми нині, не за ґратами і колючими дротами з вишками, а в своїй незалежній державі, тобто на волі, де на кожного злочинця (байдуже, чи він займає високу посаду, чи промишляє при битій дорозі) припадають тисячі обкрадених і пограбованих жертв, можемо терпіти його сваволі і не гуртуватися до самозахисту? Де наша молодь? Невже її душу так покалічила облудна нинішня дійсність та спокуса легкої наживи, що молоді хлопці не можуть схопити й повикручувати грабіжницьких рук усевадним корумпованим чиновникам та олігархам? Я вірю, що серед нашого нинішнього державного керівництва є особистості, які прагнуть зробити українську державу справді демократичною та правовою, переживають за безбронний народ, доведений до мовчазного відчаю і страху, вірю, що якби ті благородні керівники почули рішучу підтримку народу, передовсім безробітної та студентської молоді, то всі оті клани та чиновники разом зі своїми найманими охоронцями зразу б принишкли й перестали коїти кримінальні злочини. Сила народу могутня, як буря, тільки треба її підняти й повести на боротьбу з усілякою наволоччю — “позаганяти її під нари”.

• **Іван ГНАТЮК**, поет, лауреат Національної Шевченківської премії

СЛІДАМИ НАШИХ ВИСТУПІВ

ницького засилля і глумління над громадянами України. Я проголошую рішуче Ні плазуванню вищого ешелону влади і всієї президентської раті перед імперськими амбіціями москвополітів з їх нагробованим капіталом. Що може бути спільного в нашого народу з правонаступницею Імперії Зла? Кабальні, колінопреклонні умови співробітництва з нею вже показали перші результати: острів Тузла, трубопроводи нафти і газу, агресія в інформаційному просторі, стратегічні озброєння, енергетичні ресурси, безпека і майбутнє незалежної на папері держави. Колоніальні пута все більш зухвало і явно проглядаються за далекоглядними перспективами ЄС. Наполягаю на негайному прийнятті Закону про націоналізацію інформаційного простору і на безкомпромісному, енергійному захисті його на всіх рівнях.

Прощу всіх небайдужих громадян України, патріотів активно приєднатися до цієї акції. Збір заяв і підписів прошу організувати всіма патріотичними організаціями, партіями та об’єднаннями України. Пропоную масово випустити анкети з подібним текстом, де залишити місце для прізвища, імені та адреси.

ПІДТРИМАЙМО АКЦІЮ ПАТ-РІОТА ЮРІЯ ІЛЛЕНКА!

12 квітня 2004 р., м. Фастів

Таку ж відозву з Фастова газета отримала й від Марченка Михайла Харитоновича.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР

«ГОВОРИТЬ КИЇВ. СЛУХАЄ — ВЕСЬ

Це девіз, що відтворює сучасний резонанс та діапазон Національної радіокомпанії України, яка щодавно відсвяткувала своє восьмидесятиріччя і мовить понад 94 години на добу — на трьох внутрішніх каналах і одному зарубіжному.

Що й казати, — свято у столичному Національному українському академічному театрі ім. Івана Франка пройшло на гідному рівні, так би мовити, “в дусі” нашого стану і часу. Перш за все, картину клінічного стану інформаційного простору довершив смачний штрих... Ані перших осіб держави, ані велелюдної присутності депутатів райдужного спектра політичного впливу на святкуванні восьмидесятиріччя “лідерів інформаційного простору” — півторатисячного колективу — не спостерігалось. Це б не так різало свідомість, якби ж не апетитний інтерес державних мужів до різного роду святкувань іменин-одноденок, які щільно окупували український інформаційний простір та “генделять” з ранку до ночі на всіх хвилях чуже, що нав’язується, як наше. Там їх просто родинами та сім’ями можна зустріти, бо ж радісні пісні Верки Сердючки можна почути і “масковські зьвізди” побачити. А що ж тут — хуторянство та й годі... Останні з могікан, що представили патріотичний державницький бомонд, таки заявили про себе. Добре, що був серед депутатів народний артист, якого колись, ще півстоліття тому, українське радіо назвало “буковинським соловейком”. А він — Дмитро Гнатюк, — притулившись рукою до зболілого серця, заспівав... Від щирого серця, для присутніх у залі. До нього з палким словом приєднався і поет — народний депутат Борис Олійник.

З уст Дмитра Табачника та Миколи Томенка прозвучали привітання від Президента Леоніда Кучми та Голови ВР Володимира Литвина. Виступили члени Нацради з питань радіо та телебачення. Нічого нового не сказали, але вручили численні грамоти та нагороди ветеранам. Почесні нагороди від Прем’єр-міністра Віктора Януковича стали також подарунком для деякого з ветеранів Національної радіокомпанії.

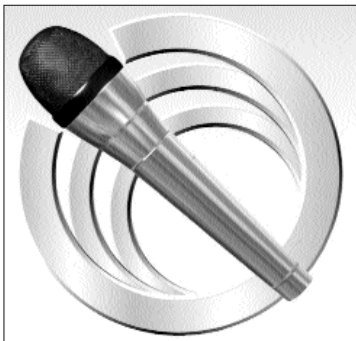
Новизною запалало, коли почалися пристрасті нагородження “Золотим мікрофоном”, тобто щорічною цянцюю, що стала предметом для роздумів сотень працівників, бо дісталась-таки десятку удосконалених честі. А в цю десятку потрапили Микола Охмакевич (віце-президент НРКУ), Президент каналу “Культура” Леонід Дашенко і поруч — легендарна автор і ведуча Емма Бабчук, щира Галина Дмитрієнко та популярні Світлана Горлова й Інна Чічеладзе. “Золотий мікрофон”

ТРИВОЖНИЙ СИГНАЛ

ГОТУЄТЬСЯ АНТИ-УКРАЇНСЬКИЙ ШАБАШ

Останнім часом Запоріжжя стало центром збіговиськ антидержавницьких українофобських сил. Кілька років тому “святі” отці Московського патріархату влаштували тут свій шабаш — звели сюди представників церков, які не визнають ні Київського патріархату, ні інших українських конфесій. Нині ж у колишній козацькій столиці йде реальна підготовка до проведення так званого “з’їзду слов’янських народів”. Звісно, що не буде тут представників ні Сербії, ні Чехії, ні Словаччини чи Польщі, хоча ці народи — також слов’яни, причому більшою мірою, ніж московити.

Зберуться в Запоріжжі росіяни, білоруси та “українці”, яким дуже хочеться в Україні російської офіційної мови, а також повернення до СРСР. Як уже прийнято на

отримав і кримчанин Анатолій Полонський та письменник, почесний майстер слова Дмитро Білоус. От і все. Зо два десятки відзначених та нагороджених, а всім іншим, як завжди — промови, привітання та урочистий концерт, що пройшов на високому рівні та за благойшої участі артистів, які носять почесне звання солістів Національного радіо. А ще була урочиста обіцянка про надання звання Академічного оркестрові радіо. Очікуваних нагород у вигляді присвоєння звань артистам, що їх уже й заслужили, не відбулося. Тож і серед цього люду були святкові ноти й ноти розчарувань від щедрот ювілейного штабу. Тарасові Петриченку й Тетяні Горобець співалось “Україну” заздрано, бо вже й не звикати до почесностей... А от на радіо чомусь уже років із п’ять їх ніхто не чує. Не турбують. Веселіше Віталію Білоножку, Аллі Кудлай, Іво Бобулу (напередодні сольного концерту він був частим гостем на радіо і має надію, що так буде й далі). Ірина Шинкарук, яка вже чотири роки є солісткою Національної радіокомпанії, не отримала ані почесностей, ні нагород... Мабуть, не заслужила ще чи співає гірше за інших? Чи просто не вимагає і не служить, а живе своїм творчим тріумфом душі. Щирим подарунком стали виступи Анжели Швачки — солістки Національної опери, оркестру народних інструментів під орудою Святослава Литвина та інших. Працівникам Національного радіо в одній із урочистих промов пообіцяли виділити солідні бюджетні подарунки. Але колись, у майбутньому. Переглянувши присутні й документальну стрічку, в якій довго і детально розповідалося про довоєнне, повоєнне та допереводне українське радіо. Ледь-ледь розвиднілось, і аж наприкінці цього фільму з’явився на екрані Перший Президент Леонід Кравчук. Враження — двозначне чи дволике, бо з усього побаченого напрошується висновок: сучасне радіо ніби й не варте документалістики. Чи не підтверджується ця теза повною відсутністю перших осіб держави на солідному ювілеї? Так поводити себе батьки дітей, яких не люблять або сумніваються в їхній кровній причетності.

Але попри все, присутні відчули атмосферу радіорубки, з якої Володимир Нечипоренко, як завжди, професійно та щиро, розповідав історію радіо, запрошував та представляв гостей, артистів і від усього серця дарував надію на кращі часи восьмидесятилітнього ювіляра.

● **Леся САМІЛЕНКО**

таких збіговиськах, засудять вони “насилнищезку українізацію”. Хоча неупередженій людині варто заглянути в кіоски “Преси України” й побачити, що із багатьох десятків газет чи журналів українською мовою виходять два-три...

Політична рада Запорізької обласної організації Конгресу українських націоналістів, що відбулася 3 квітня 2004 р., засудила дії владних структур, які сприяють антиукраїнським силам, надаючи їм найкращі актові зали міста. Спонсорують такі шабаші і деякі місцеві підприємства.

22 травня — день поховання в Україні Тараса Шевченка і день похованів Володимира Івасюка. Але хай не сподіваються україножери — поховати Україну їм не дамо! З цього приводу Політрада Запорізької обласної організації КУН прийняла рішення про направлення заяви-протесту на адресу Президента України, Голови Верховної Ради та уряду України.

● **В. ТИМЧИНА,** голова Запорізької обласної організації КУН

ДРУГИЙ МАНІФЕСТ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ

Закінчення. Початок на с. 1, 4

“темники” для мас-медіа від президентської канцелярії, — в Україні поки що (!) діють нечисленні, недорепресовані рештки незалежної преси, незаангажовані владою науковці. Конгрес української інтелігенції висловлює їм свою повагу й підтримку за збереження свободи думки, свободи мислення, свободи слова у вкрай несприятливих, форс-мажорних умовах, створених режимом для розумової праці в Україні. Плекання природної, критичної свідомості — запорука стійких переконань як рушійної сили самоорганізації суспільства. Доробок цих добровільців духу взятих до уваги в нашому подальшому аналізі головного українського питання: характер влади, дотеперішнього режиму і гнобленого ним суспільства.

Усвідомлення всіма громадянами свого становища стає саме зараз справою вирішальною і доленосною.

Те, що інтелігенцію України відсунуто на узбіччя і суспільного, й просто життя, те, що вчитель, лікар, агроном, інженер, учений, митець стали ізгоями, паріями в рідній Вітчизні, є грізним симптомом того, що все українське суспільство виштовхується до історичного занепаду. Бездіяльно спостерігати, як влада розчавлює цілий народ, його економіку, науку, культуру, його державу, — не маємо права.

Надто багато ознак вказує на те, що *нинішня влада незворотно протиставила себе українській державі й українському народові*. Для нинішньої влади народ — лише витратний матеріал. Тіньові, тобто справжні, інтереси теперішнього режиму — прямо і непримиренно протилежні інтересам суспільства. Критичної межі антагонізм “режим — суспільство” сягнув після парламентських виборів 2002 року, коли населення відмовило в довірі режимові Л. Кучми і строка та привладна клієнтура набрала мінімальну кількість голосів. Перемогла не опозиція. Перемогли громадяни України. В опозиції до них, у жалюгідній меншості опинилася саме влада. Такий вияв громадянської та політичної зрілості народу перелякав владу. Вона “вийшла з окопів” і атакувала суспільство за всіма новими “поняттями” кулачного права.

Типова історична ситуація, типова відповідь історичних банкрутів — насильство. Так колись чинили більшовики: діставши одкоша в представницьких органах — Радах та Установчих зборах, — вони вдалися до терору й розпалювання громадянської війни. Мотоарошаний плагіат київської Банкової щодо тактики Леніна, Троцького, Сталіна вражає. В Україні партійка-аутсайдер цілком монополізує вплив на Л. Кучму, а чільний есдек узурпує управлінський апарат від Києва до регіонів. Як СДПУ(о) вдалося зробити Л. Кучму більше залежним від себе, ніж від інших олігархів, дізнаємося в недалекому майбутньому. Але й тут — нічого нового: “кризовий менеджер” Йосип Сталін для зосередження в своїх руках “адміністративного ресурсу” — важелів державної машини — тіньово вмонтовував відданих йому опричників у всі осередки управлінської вертикалі — від столиці до окраїн — перш ніж перейти до масового терору. СДПУ(о) — кузня кадрів тих, хто боїться виїжджати за кордон, щоб їх не притягли до криміналу за інтернаціональні злочини. Невизнаний панівний клас може стати світовим ноу-хау України.

У затінку боротьби з міжнародним тероризмом розпочалася доба внутрішньоукраїнського владного терору. Кілька років він тримався в тіні: убивства політиків, бізнесменів, журналістів, діячів культури виставлялися як випадкові. Ліквідація негодних режимові фінансових установ, органів преси сприймалися як сенсація. Про заколот проти не-есдеківських керівників органів місце-

вої влади не було чути. “Кризовий менеджер”, есдек №1 В. Медведчук, зробив в Україні сталінську методу зловісною нормою. Силкові структури, правоохоронні органи перетворено на владні каральні загони, “ескадрони смерті”. Антиконституційні екзекуції проти органів місцевої влади, податкові проскрипції щодо економічних і політичних конкурентів, проти вже поодиноких незалежних ЗМІ відтворюють методи нацистів і комуністів. Під контролем “першого юриста” опинилося українське судочинство аж до його вищих поверхів з Конституційним Судом включно. Доларовий мільярдер, чий “бізнес” — не виробництво, не комерція, а *рекет* (за оцінкою фінансових світових експертів), зробився ще весільнішим тіньовим канцлером чи сірим кардиналом, ніж першопроходець у цій справі Д. Табачник.

Усупереч поширеним кліше, Л. Кучма ніколи не був самостійною політичною постаттю. Найвизначніший чи піарівський погolos про диктатуру Л. Кучми лише камуфлює той факт, що через “вищу посадову особу”, яка корилася завжди сильнішим — Кремлю, зятям, різним олігархам, — задовольняли свої жадібні апетити вдатні здобичники в Україні включно із зужитими шоу-зірками — кумирами цієї назагал дуже, м’яко кажучи, пересічної особистості, яка за іронією долі опинилася в українському президентському кріслі. Л. Кучма завжди був не стільки президентом, скільки резидентом різних антиукраїнських сил, гарантом беззаконня. Доповнімо його прем’єр-міністр із кримінальною біографією. У сучасному світі громадяни інших країн лише зрідка соромляться за своїх провідників. Українцям припало й це пригноблення випробування.

Це ті нові моменти, які не маємо права не зазначити від часів першого “Маніфесту української інтелігенції”

Постать можновладця втрачає імунітет на особисті недоторканісті, бо стає речником, репрезентантом, образом нації. “Касетний скандал” вивів із тіні українських урядовців. Світ був шокований, можливо, не стільки діяннями і вчинками українських можновладців, скільки їхньою людською захланністю: дрімучим безкультур’ям, примітивізмом, неосвіченістю, хамством, блязнірством, питоною нищізною. Маємо те, на що заслуговуємо: лідери інших націй, окрім, хіба, острівних султанів, брідяться спілкуватися з будь-якою головою української владної гідри, аби не скоїли помилки в минулому.

В Україні реанімується попередній досвід терористичної ВКП(б) КПРС щодо розпалювання громадянської війни, нацькування однієї нації на інші заради відновлення імперського самовдоволення нації російської.

Україна — єдина постесерівська держава, де влада має на меті не консолідацію, а розкол суспільства за регіональними, етнічними, релігійними ознаками. Влада розпалює українофобію, антисемітизм, потурає (схоже — сприяє) проникненню (на сьогодні — явно до Криму), російських терористів-диверсантів і нациків-прокатерів, бритоголових і “казачків”. Це — початок перетворення України російськими спецслужбами та підконтрольною їм СБУ на “гарячу точку”.

Те, що Україну влада перетворює на зону хронічного беззаконня, в якій президент і прем’єр вітають фашизоїдні шабаші проти опозиції у великих містах, а проти кількох ще не приборканих регіонів чиниться наступ за всіма “правидами” терору; те, що Л. Кучма дозволяє собі називати прийнятий парламентом Закон України “писаним вилами по воді”, — вичерпно характеризує нинішню владу.

Обернення України на сміттєзвалище вже подоланих і перейдених людством *дикості, мракобісся, варварства, вандалізму* загрожує тим, що світова спільнота мо-

же поставити нашу державу в ряд найодіозніших реліктових режимів на планеті. І такі симптоми вже спостерігаємо. Більшу історичну несправедливість щодо української нації годі уявити. Але тільки з урахуванням її відповідальності за саму себе.

Москва нацьковує своїх київських “шісток” на Європу й Америку, підштовхує до антизахідної істерії, а сама респектабельно співпрацює з Заходом і одержує з цього дивіденди.

Можна впевнено сказати: Україна вже опинилася б у цілковитій міжнародній ізоляції і стала б іще чорнішим пеклом для сорокасемимільйонного народу, якби за 13 років незалежності політичним хижакам від влади не чинили опору національно-демократичні сили. Долаючи провокації, підкупи, репресії, розколи, інспіровані потворною, начебто українською, владою, живі сили українського суспільства — партії і громадські організації — спромоглися об’єднатися. Саме до цього докладав зусилля Конгрес української інтелігенції, ініціюючи й організовуючи зустрічі й контакти лідерів первісних утворень здорового українського політикуму.

Блок Віктора Ющенка “Наша Україна” постав такою найвпливовішою силою. Віктор Ющенко довів своє право бути лідером нації навіть за короткий час очолювання ним майже безправного уряду. Він разом із віце-прем’єром Юлією Тимошенко практично довів: в Україні може бути ефективна і справедлива влада. Його політику оцінили громадяни України. Оцінила й антиукраїнська здобичницька коаліція. Спільні спонсори Л. Кравчука і Л. Кучми примусили їх об’єднатися, аби не допустити дільби своїх накрадених, схованих за кордоном капіталів із суспільством. От і вся мотивація утворення так званої “більшості” у Верховній Раді — “коаліції” великих і дрібніших хижаків, купки мільярдерів і мільйонерів супроти всього окраденого ними народу.

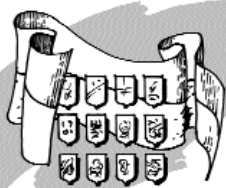
Що далі?

Проект т. зв. політичної реформи Кучми—Медведчука—Симоненка показав справжнє обличчя влади. Уявивши себе безконтрольним хазяїном України, “сильною як ніколи”, влада вирішила остаточно взяти цілу країну на аборт, здійснити державний переворот. Страх, що їй доведеться відповідати за все скоєне з Україною, що будуть “засвічені” рахунки українських урядовців у закордонних банках, штовхнув на авантюру зламання Конституції. І хоча в квітні 2004 року здоровим силам українського суспільства вдалося зірвати вже в самому фіналі цю злочинну спробу, загроза українській державності, суверенітету народу, його прагненню будувати нормальне життя собі й прийдешнім поколінням не минула. Маємо бути готовими до будь-яких нових, аж до насильницьких, конвульсій агонізуючої неправедної влади та її підручників — штатних “лівих” колаборантів. Рецидивістська психологія лікується важко.

Конгрес української інтелігенції не розглядає блок Віктора Ющенка “Наша Україна” лише як об’єднання формальних партійних структур. Довіра народу на виборах-2002 засвідчує, що на блок В. Ющенка покладається відповідальність за всю Україну. Його історичне покликання та обов’язок убачаємо в тому, щоб бути на висоті сподівань мільйонів співвітчизників. Переконані, що новопостала політична сила уникне гріха своїх попередників — занурення лише в свої корпоративні внутрішні проблеми; не перетвориться на “річ у собі й для себе”; буде не лише відкритою, а й шукатиме одностайності й партнерів у громадських організаціях, широких верствах громадян, які прагнуть добра для своєї Батьківщини.

Історія повторюється.

Від нас, свідомих громадян України, залежить, що ми здатні засвоїти з досвіду свого і попередніх поколінь — поразки чи перемоги.

Закінчення. Початок у числі № 15 (235) від 8—14 квітня 2004 р.

ЧОРНО-ВИШНЕВИЙ ВИШИВАНИЙ ХАРАКТЕР

Теребовлянські скарби зібрані не лише в замкових підземеллях. Є вони і в оселі вишивальниць Стефанії та Надії Семців, матері й доньки. Пані Стефанія свої роботи виконує особливою технікою, кладучи мініатюрні шви на полотно... під лупою.

Без вишивки тут немає, здається, жодної речі — нею прикрашені штори на вікнах, обруси, подушки, серветки, рушники. Чимало речей залишилося від попередніх поколінь.

— Гляньте на це покриття — йому більше ста років, а бачите, як гарно виглядає. Мов нове. Все ж таки

порівняти, то треба згадати й про те, що коноплі для полотна колись мама вручну тіпала, чесала, прала, а перед тим на грядці сама ж їх сіяла. Ніби верета, нічого особливого, але навіть на дотик воно якесь рідне, і це відчувається.

Господиня перейняла мистецтво вишивки від своєї свекрухи. Та була змушена тримати все вишите у скрині — родину колись було репресовано.

— Вона все те не раз розкладала на столі — бачила,

сотні — саме українських. Усіма, звичайно, не скористаєшся, врешті, нам і в Спільні народних художників так кажуть: працюйте у традиціях свого регіону. Воно й зрозуміло — гуцульського рушника я не зроблю краще, ніж гуцульський майстер.

Окрім вишивок, у домашньому музеї є писанки-дряпанки — теж робота пані Стефанії.

На захоплення відвідувачів і, зокрема, моє, пані Стефанія реагує ніяковою посмішкою:

восьмикратною лупою, прикріпленою до штатива. Саме так було вишито й народний жіночий костюм ("три роки каторжної праці: п'ять ниток, а не чотири — це важче"). Відвідувачі виставки, на якій він демонструвався, пробували торгуватися: мовляв, назвіть свою ціну.

— Краще ви назвіть, — відповідала авторка, і потенційній покупці спантеличено замовляли — навіть бозна-яких доларів було б замало.

— Техніка виконання тут суто наша, місцева. І кольо-

кішний обрус "дві зими ми вишивали, навіть чоловік допомагав: я роблю контури, а він їх заповнює".

За плечима вже не одна виставка, хоч для таких заходів майстриня свої витвори дає неохоче, бо їхні господарі до експонатів не завжди з належною увагою ставляться. Тендітність вишитого полотна чи батисту можна порівняти з крихкістю скла, для якого так само фатальний необережний дотик. Хтось торкнувся немитими руками — і ось вам пляма,

модель залишила на тканині. Ідеї помади. Його, знаєте, треба... нія Семців не

МІСТО. ЯКЕ ТЕРЕБІ ЛА

шивок знає добре:

— Ющенко має три мої роботи, в Костенка вони є, в Богдана Ступки, в Жулинського. До Італії вишивки поїхали, до Німеччини, Австрії, Америки, Канади.

В Італії свого часу побувала й сама вишивальниця — на заробітках, як і десятки тисяч земляків. Молоді італійки з більшістю українських ровесниць таки мають дещо спільне — ні ті, ні інші не вишивають приданого перед весіллям.

— Я своїм дівчатам-гуртківцям завжди так кажу: коли будете виходити заміж, щонайменше чотири рушники потрібно мати. У нас же обряд вимагає рушника під коровай, щоб старосту перев'язати, щоб до шлюбу стати, ще один — на образ. Самі не подбаєте, потім мамі доведеться на базарі купувати, гроші витратити.

Самій майстрині великих грошей її захоплення не приносить. Але не вишивати Стефанія Семців просто не може.

• Людмила ПУСТЕЛЬНИК, Теребовля—Київ

ПРО ТЕРЕБОВЛЮ — З ЛЮБОВ'Ю

Теребовлі можуть позаздрити більші міста: про неї написано чимало зі щирим захопленням авторів, чи не вся література — від місцевих творців і місцевого ж таки видавництва.

Жодних комплексів з приводу його провінційного статусу, бо такому просто ніде взятися на тлі поліграфічної якості книг і журналів та їхнього художньо-документального наповнення. Любов до малої Батьківщини не могла не матеріалізуватися історико-краєзнавчим і літературно-мистецьким журналом "Теребовлянщина". Його "батьки" — однойменне Львівське товариство імені князя Василька, теребовлянські Спілка краєзнавців, історико-краєзнавчий музей та редакційно-видавничий фонд ім. Богдана Легенького.

Спецвипуск "Теребовлянщини" присвячено 60-й річниці ОУН-УПА. Докумен-

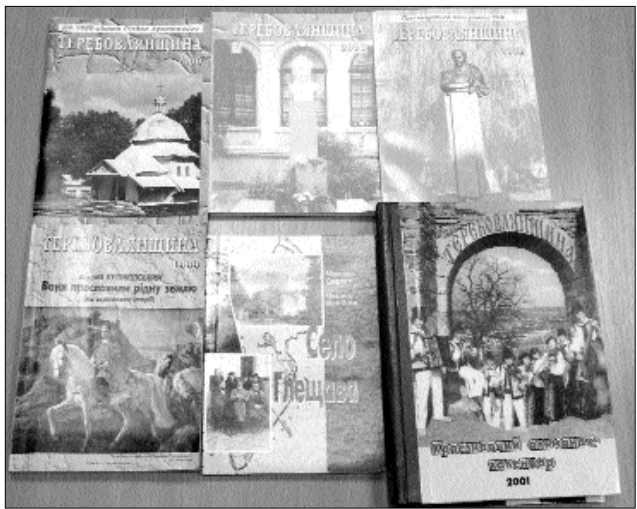
тальні свідчення, фотографії, спогади, художні й музичні твори на повстанську тематику. Якщо хтось і дорікне їм сентиментальністю, це компенсує неприкрашена реальність сюжетів. Вони ще чекають своїх кіно- чи театральних режисерів. Історія кохання ватажка УПА Антона Королюка ("Крука") і Марії Дорошенко. Вона — вчителька з Полтави. Доля занесла в Західну Україну, де все "не так, як у нас". Побачення за умов суворой конспірації. Варіації на тему Ромео і Джульєтти виглядають мармеладно-наївними на тлі ось таких стосунків двох. Коли він і вона знають, що кожна зустріч може стати остан-

ньою. Антін загинув у нерівному бою, підірвавши себе і чекістів останньою гранатою. Марія так і не вийшла заміж, на все життя зберігши почуття до назавжди 27-річного Антона. Через 50 років приїхала з Канева на панахиду біля братської могили Борців за волю України. Сива жінка читала вірша, присвяченого Антонові. Автор документальної новели "Кохання і клятва" — Микола Брездень.

"Теребовлянщина" не могла б не писати про релігію — родом із тутешнього села Заздрість Патріарх УГКЦ Йосиф Сліпий. За якихось двадцять хвилин на авто від Тербовлі — всесвітньовідома святиня Зарваниця.

Інший випуск журналу "Вони прославили рідну землю" присвячено видатним землякам. Про них і загалом "Теребовлянщину" навряд чи стало б відомо, якби не науковець Андрій Куликівський — керівник Львівського товариства імені князя Василька, головний редактор журналу.

Керівники теребовлянської "Просвіти" Мирослав Смалига та Михайло Михайлюк видали окремою книгою історичний нарис "Село Глещав". Чому саме це село, в якому нема й тисячі мешканців? Хоча б тому, що не так уже й багато є адміністративних одиниць, початок офіційної історії яких датується 1349 роком. У Глещаві свого часу жив відомий актор театру й кіно М. Крушельницький, звідси родом п'ятеро кандидатів наук і кілька десятків громадських діячів. Портрети найбільш заслужених глещавських громадян вміщено наприкінці книги. Скептикам, які все

ще стенають плечима — ко-му, мовляв, цікаво знати про якесь село, — можна запевнити, що це таки справді цікаво. Надто, коли написано людьми, закоханими в свою малу Батьківщину.

• Л. П.

Засновник: Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка.
Реєстраційне свідоцтво KB № 4066 від 02.03.2000 р.

Головний редактор Любов Голота.
Шеф-редактор Павло Мовчан.
Редаколегія: Л. Голота, Я. Гоян, П. Мовчан, А. Погрібний, О. Пономарів, І. Юшук.
Комп'ютерна верстка: Ірина Шевчук.

Адреса редакції: вул. Хрещатик, 10-Б, м. Київ, 01001.
Тел./факс 228-01-30. Е-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://www.prosvita.com.ua
Передплатний індекс 30617.
Видруковано з готових фотоформ на комбінаті

Редакція листується з читачами тільки на сторінках газети і надіслані рукописи та світлини не повертає. Залишає за собою право редагування та скорочення текстів.

СПАДЩИНА

Продовження. Поч. у числах
№14, 15

МОВА ДУШІ

Микола Гоголь, останній у родоводі Гоголів, не зрікся прадідівських традицій, а лише під впливом обставин, національного гніту й приниження часто як артистична натура приховував свої погляди українця, пристосовуючись до найвищих авторитетів: “Никак бы не дал преимуществ ни малороссиянину перед русским, ни русскому перед малороссиянином, — зазначав він 24. XII 1844 р. у листі до фрейліни О. Смирнової. — Обе природы слишком щедро одарены Богом, и, как нарочно, каждая из них порождает в себя то, чего нет в другой”. Пояснено дипломатично, з національною гідністю. Українсько-російські відносини за умов жорстокої національно-шовіністичної політики царату після скасування Гетьманської автономії і знищення Запорозької Січі Гоголь і далі розглядав у традиційному козацькому розумінні — “як вільний з вільним, як рівний з рівним”.

Учасник вечорів слов'янського гуртка М. В. Берг свідчив, що М. Гоголь “изменял обыкновенным своим порядкам, если в числе приглашенных вместе с ним оказывался один малороссиянин, член того же славянофильского кружка (Осип Бодянский — Я. Д.). Каким-то таинственным магнитом тянуло их тотчас друг ко другу; они усаживались в угол и говорили между собой целый вечер горячо и одушевленно, как Гоголь (при мне, по крайней мере) ни разу не говорил с кем-нибудь из великороссиян”. Це ж твердить і син українця — товариш Шевченка Михайло Щепкін (1821—1877). Зокрема він пише, що Гоголь “был в обществе молчалив и необщителен до странности и оживлялся, только столкнувшись нечаянно с кем-нибудь из малороссов”. За спогадами Михайла Лентовського, який навчався у великого актора-українця Михайла Щепкіна, останній змушував своїх учнів вивчати цілі розділи “Вія”, “Тараса Бульби” і “Кобзаря” напам'ять, бо й сам так учив свої ролі. М. Лентовський згадує: “М. С. Щепкін, бувало, заклавши руки за спину, годинами простоював перед портретами Гоголя і Шевченка, і наче розмовляв із ними, ділився думками, тихо ворухив губами”.

Свою історію Гоголь писав, керуючись патріотичними почуттями українця: “Заради всього нашого, заради нашої України, заради батьківських могил”. У своїх творах для означення України він уживає терміни “Україна, Русь, Малоросія, Малая Росія, Гетьманщина, руский, русинський, український, запорізький, козацький, козацька нація, наша, наш”. До речі, вся література спотворено передає термін “руський” з двома “сс”, тобто поросійськи — “русский” (Тим часом, це стара книжна давня українська форма, привласнена російською мовою — Я. Д.). Гоголь, як і Шевченко, — свідомо пише його з одним “с” — для позначення “український”. З цього

ЗАПОВІТ МИКОЛИ ГОГОЛЯ: «ВІДОКРЕМИТИСЬ І ПРОГОЛОСИТИ СВОЮ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ»

го приводу, наприклад, у “Страшній помсті” читаємо: “Ще до Карпатських гір почуєш руську вимову, і за горами ще де-неде прозвучить начебто рідне слово, а там — уже й віра не та, і мова не та”.

Упродовж усього життя Гоголь щиро шанував рідну материнську мову і спілкувався нею із земляками, коли приїжджав на Батьківщину, зі своїм слугою Якимом, а за кордоном — з Адамом Міцкевичем і Броніславом Залеським. Зберігся навіть лист Гоголя до останнього, написаний по-українському. Найближчими приятелями Гоголя були українці — ніжинські однокласники М. Прокопович і О. Данилевський. З видатними українськими вченими-патріотами М. Максимовичем, О. Бодянським та ін. Гоголь розмовляв українською. Перший свідчив, що Гоголь дуже добре володів рідною мовою. В листі Гоголя до Максимовича читаємо про те, що приїхати в жаданий Київ, але “бути одному, не мати з ким заговорити “мовою душі”, для нього було важко.

За спогадами сучасників, Гоголь якось почув, що поміщика-сусідка забороняла своєму синові розмовляти рідною мовою, і він не втерпів, обурился: “Навіщо ви перешкоджаєте йому? Хай говорить своєю рідною мовою...” І Тарас Шевченко устами свого героя пояснював одну із причин такої “аморальності” й “некультурності”: “У школі нас всього, цілком всього, навчать, крім розуміння свого милого, рідного слова”.

Аналізуючи мову і стиль українських повістей Гоголя, дослідники вже давно аргументовано довели, що художник думав по-українському. На нашу думку, він навіть не зумів би майстерно перекласти російською мовою українські словосполучення, ідіоми, фразеологізми, емоційні образи, відчуттєві явища, кришталеві звороти про кохання тощо. А які національні й колоритні імена та прізвиська вишукував і добирав письменник для персонажів своїх творів! Стан тодішньої української і російської філологічної науки, відсутність словників, освіта Гоголя не давали змоги робити майстерні переклади російською мовою. Він закінчив Ніжинський ліцей — серед рідної мовної стихії.

ГОГОЛІВСЬКА МОВА

Очевидно, тому письменники першої половини XIX ст. займаються переспівами, вільними перекладами, часто далекими від оригіналу. А ті, що пишуть на українські теми російською мовою, додають українсько-російські словнички до своїх творів. Цієї традиції дотримувався й Гоголь. Він навіть склав “Малоросійський лексикон”.

Українську мову Гоголь вважав для себе “мовою душі”, “на-

шою”. Деякі авторитетні дослідники твердили, що він писав свої твори не російською, а “гоголівською мовою”. Справді, з цього погляду показовою може бути перша миргородська редакція повісті “Тарас Бульба” (1834 р.), яка пересипана словами, спільними для обох мов. Шовіністично налаштовані російські публіцисти Ф. Булгарін, М. Греч, Н. Кукольник і О. Сенковський висміювали українські повісті Гоголя і його мову, яка нібито є не що інше, як “грозний малоросійський жарт”.

Устами Тараса Бульби в його схвильованому слові про братерство автор дорікає своїм сучасникам, що вони “переймають чорт знає які бусурманські звичаї, цураються мови своєї, свій із своїм не хоче говорити; свій свого продає, як продають бездушну тварину на торговому ринку”.

У “Старосвітських поміщиках” Гоголь сатирично висміює тих, що соромляться української нації і “торжественно прибавляють к фамилии своей, оканчивающей на “о”, слог — “въ”. Мова йде про нижчі верстви суспільні: гендлярів, ябедників тощо.

Для родини Гоголів українська мова була рідною, як весь побут, звичаї, обрядовість, чарівна природа — все, що оточувало з дитинства Миколу. Та й батько був українським письменником. Художня мова творів Гоголя жила вinyaково із джерел народно-пісенної творчості, де слово і музика, барви і ритм сплавлені воедино. Тому вона ритмомелодійна, музикальна, з тонко розробленою звуковою організацією, глибоко лірична, близька до народної пісні, думи, казки, афористична.

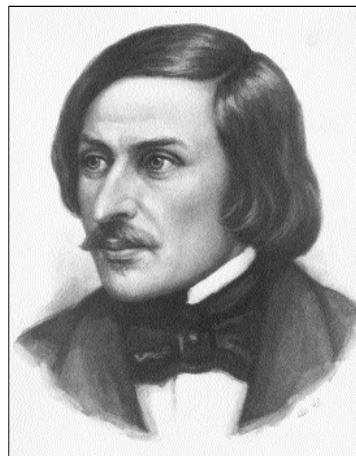
Скажімо, крилаті вислови з прикінцевих сторінок “Тараса Бульби” — “Сила подолала силу” і “Та хіба знайдуться в світі такі вогні, мuki і така сила, що пересилила б руську силу” — Гоголь створив на основі рядків “Пісні про Серп'ягу”:

*Ох і сила, сила силу одоліла,
Серп'ягові до у Львові
споділась могила...*

Гоголь вважав, що українська мова була сформована в період до XIII — початку XIV ст. — час виникнення козацтва. Нею завжди розмовляли козаки. Він наголошував, що українська мова “незважаючи на прийняття багатьох татарських і польських слів, мала завжди суто слов'янську південну фізіономію”, тобто українську національну.

Отже, Микола Гоголь торкався й страдницької долі рідної йому української мови.

Упродовж тисячоліття нашу національну літературу і культуру творили не тільки українською мовою, а й староболгарською, грецькою, латинською, польською, німецькою, французькою, і особливо російською, а тепер пишуть ще й англійською, іспанською та ін. Це саме явище, зумовлене історичними обставинами, спостерігаємо в багатьох культурах різних народів світу й сьогодні.

Так, Іван Франко значну частину своєї творчої спадщини залишив польською, німецькою, російською та іншими мовами. За нашої бездержавності й національного гніту чимало надніпрянських письменників також були двомовними, включаючи й Тараса Шевченка, або майже повністю користувалися українським варіантом російської мови, як, скажімо, Микола Гоголь. До якої ж культури віднести їхню творчість? До одної чи двох? З цього приводу дуже цікавий погляд знаходимо в самого Гоголя, який у статті “Кілька слів про Пушкіна” пише: “Поет навіть може бути і тоді національний, коли описує зовсім чужий світ, але дивиться на нього очима своєї національної стихії, очима всього народу, коли почуває і говорить так, що співвітчизникам його здається, ніби це почувають і говорять вони самі”. Не тільки в своїх українських повістях, а й в усій своїй творчості Гоголь дивився на історію, боротьбу й життя “козацької нації”, російського народу очима свідомого українця-пасічника Рудого Панька, тобто рідного народу. Також по-українському сприймав він життя Російської імперії, зображене в “Мертвих душах” та інших творах, написаних на російському матеріалі, за що, як відомо, йому дорікали, сучасники-росіяни, особливо за мову.

На жаль, ми й досі не маємо повного видання творів Миколи Гоголя українською мовою. Найповніше видання — тритомник вибраних творів — вийшло ще 1952 р., півстоліття тому. Тому українські читачі й дослідники, зокрема на периферії, не мають можливості ознайомитися з важливими й цікавими працями письменника з історії України, мати повне уявлення про його внесок у рідну історіографію. Маловідомою, наприклад, є важлива і цінна програмна стаття Гоголя-мазепинця “Размышление Мазепы” (1834—1835), яку представляємо читачам газети. Вперше вона один раз була опублікована тільки в академічному виданні повного зібрання творів письменника в 1952 році.

Далі буде.

• **Ярослав ДЗИРА**, кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник Інституту історії України Національної Академії Наук, член Спілки письменників України

АКТУАЛЬНО

НАРОДОВБИВСТВО
ПО-КРЕМЛІВСЬКИ

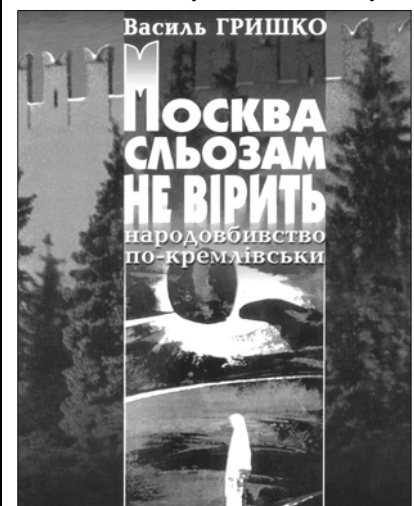
Київське видавництво “Юніверс” випустило в світ коштом Фундації імені Івана Багряного книжку відомого діяча української діаспори в США Василя Гришка “Москва сльозам не вірить: народовбивство по-кремлівськи”. Автор був очевидцем голодомору 1933 року.

У книжці вміщено три науково-публіцистичні праці, присвячені штучному голодомору, вчиненому в Україні великодержавними російськими шовіністами з Москви за умов єдиного економічного й культурного простору — СРСР.

Написані й видрукувані в різний час, але тоді, коли тоталітарний кремлівський режим безсоромно брехав світовій громадськості, приховуючи й заперечуючи факти свого злочину-етноциду, спрямованого проти українського народу, ці правдиві, аргументовані виступи в оборону поневолених українців допомогли зірвати маску з москвських лицедіїв.

Василь Гришко показав, що причиною голодомору 1933 року була не колективізація. Ще перед 1933 роком 1200000 українських хліборобів обізвали куркулями й вивезли до північної Росії. Із цього приводу Василь Гришко зауважує: “В Росії таких “розкуркулень” і вивезень було далеко менше, та й вивози були в середині самої Росії, тоді як масові вивози селян з України були вивозами на чужину, в чужі краї, між чужі люди, що означало цілковиту ліквідацію їх як українських селян”.

Василь Гришко наголошує: “Хоч, у порівнянні з мільйонами жертв голодного селянства, тисячі розстріляних і сотні тисяч ув'язнених та вилуче-

них з України письменників, науковців, культурно-освітніх і державно-політичних діячів здаються, немовби, не такими жахливими. Але насправді, коли порівняти їх до числа самої групи інтелігенції в народі, то вони відсотково навіть кількаразово перевищують жертви селянства у відношенні до сільського населення країни. Досить вказати хоча б на загальновідомі жертви так званого “Розстріляного Визволення”, що, згідно з висновками авторитетного дослідження цього історичного факту, в 30-ті роки взагалі становили близько 80 % культурно-творчих кадрів України, в тому числі й письменників”.

Далі Гришко пише: “Проріджене голодом і терором населення України Москва відразу ж почала поповнювати переселенцями з Росії. Відомо, що вже влітку 1933 р. на Харківщині, Полтавщині, Донеччині й Дніпропетровщині, а також у прикордонних західних районах України спустошені українські села заселялися переселенцями з Росії... А ще більше, ніж села, Москва почала в 1933 р. масово колонізувати російським елементом українські міста. Саме в такий спосіб неймовірно зросла кількість росіян в Україні, збільшившись майже удвоє (з 5,6 % до 9,2 %) під кінець 30-х років”.

Твори Василя Гришка зберігають свою актуальність і в наш час. Адже російщення України продовжується, а демагоги знову закликають нас до “єдиного економічного й культурного простору” із шовіністичною Росією.

• **Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ**

Продовження. Початок у
ч. 52 за 2003 рік.

15. "ГОРА". Це сходження на

Провідні вчені України М. Г. Стельмахович, Ю. Д. Руденко, О. Т. Губко, О. О. Любар, Д. Т. Федоренко та інші розробили концепцію козацької педагогіки, і в загальних рисах вказали шляхи практичної її реалізації в загальноосвітніх навчально-виховних закладах.

16. "ВИМІРИ". "Не увірюєш, доки не зміряєш". Це, перш за все, трипросторові виміри і їхні площини (горизонтальна, фронтальна, сагітальна), визначення векторів взаємодіючих сил. Це відчуття тіла в просторі, маневрування, відчуття дистанції. "Дума про Колохрест" стверджує: "Висота, ширина й довжина йдуть від Хорса й не знають меж та вимірів, удвічі більше за ті, в яких ти живеш". Дехто говорить про багатовимір-

18. “КУЛЯ”. “Дума” навчас: “Навкруг Хорса обертай, навкруг Хорса обертайся”. Людина є центром багатьох сфер існування, сфер діяльності, сфер інтересів. Кожна така сфера-куля має поверхню та об’єм. Усе життя можна подорожувати, вивчати її широти і довготи чи заглиб-

21. “ЗБРОЯ”. В “Думі про Колохрест” згадується лише холодна зброя. Вона класифікується за стихіями: “Зброя може бути, як земля, тверда (палиці, булави); легка, як повітря (мотузки, батого, ланцюги); як вода, стрімка (щіпи); гостра і різьчова, як вогонь швидкий (ножі, шаблі, сокири); все ж ти знай, що всяка зброя — це продовження руки”. Озброєння в різноманітних рольових смислах — це використання чогось для роботи. Зброя — це інструмент майстра, це засіб самовираження, це знаряддя миру і справедливості (як це не парадоксально звучить). Будь-який предмет і навіть частину тіла можна використовувати як зброю. Зброєю може бути слово, пісня, книжка... “Бий ворога чим попало, аби його не стало”, “Шаляй раниць тіло, а слово душу”, “Не все то козак, що списа має”.

- **Віктор ОХПІМЕНКО**

Окрім того, на уроці мають звучати героїчні козацькі твори і легенди. Їх можна по черпнути із книги "Савур-Могіла" (упорядник В. А. Чубенко) та книги "Де живе жар-птиця" (записав І. І. Гурін), яка буквально "нашпигована" давніми козацькими легендами і переказами. У 1993 році Київське видавництво "Абрис" оприлюднило репринтним способом збірку Михайла Степановича Возняка (1881—1954) "Українські перекази", яку академік скompонував зі ста трьох легенд і переказів. Дві частини книги ("З пам'яток письменства", "Зуст народу") являють собою виховні жаринки нашого народу, об'єднані ідеєю боротьби за свободу.

● **Дмитро й Ольга ФЕДОРЕНКИ**

Опис козацької України 1649-20 року

ДОВІДНИК

Сергій КОВАЛЕНКО: “Ідея написання книги виникла раптово в позаминулому році. В основі довідника — “Реєстр Війська Запорозького 1649 року”. Ми прагнули, аби кожен читач зацікавився виданням. Для цього надали йому надзвичайно привабливого вигляду. Відтворили атмосферу того часу, навіть лексику пізніших епох не вживали... Видання фінансувалося державним бюджетом за програмою всебічного розвитку української мови”.

Олександр СОЛОНЕЦЬ

Право на висунення претендентів мають Національна Спілка письменників України, республіканські та обласні бібліотеки, а також вищі навчальні заклади, науково-дослідні інститути. Подання на присудження відзнак ім. Дмитра Яворницького надсилаються за адресою: **49006, м. Дніпропетровськ, вул. Ю. Савченка, 10, Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека, до журі Премії ім. Дмитра Яворницького. Термін надсилення оповідань — до вересня 2004 року.**

Віктор Саченко

ДЗВОНИ ГАЛИЧИНИ — АТРИБУТ ДУХОВНОСТІ

ЦІКАВО ЗНАТИ

У нашому селі Вишняни, що на Львівщині, коштом місцевої “Просвіти” в 1903 році для ново-збудованої церкви села із м. Перемішля було привезено три дзвони з написом “Тебе, Боже, ми звеличуємо”. Церква наша носить ім’я Святого Юра. У церковній книзі значилося, що на всі три дзвони “Просвіта” витратила 600 злотих, а це — немалі гроші (корова коштувала 20—30 злотих на той час). “Просвіту” виручили не тільки пожертви селян (520 дворів), більшість із яких були малоземельними, а й тутешні бауери (колоністи з Австрії), які вирощували грецькі горіхи, квасоллю, утримували пасіки й місцеву молочарню.

Музика дзвонів до Першої світової війни мала неабияке поширення на теренах наших земель. Кожний дзвін мав своє призначення. За померлих сповіщав кількома ударами за хвилину найбільший дзвін, і чути його було аж у сусідніх селах. За часів війни дзвонили в середній дзвін; найменший же дзвонив перед входом священика в церкву, а при виносі плащаниці звучали всі дзвони. До церкви кликав середній дзвін.

Проте на початку 1914 року ситуація змінилась. За одним із рішень австрійського уряду кожне село було зобов’язане віддати половину дзвонів на військові потреби. Отже, середній дзвін села зняли, й австрійські улани відвезли його до Львова. Із приходом армії Брусилова російські солдати хотіли забрати всі дзвони(за архівни-

ми даними, лише в Золочівському повіті в період 1914—1917 рр. було знято (конфісковано) 246 дзвонів, а по всій Галичині їх реквізовано кілька тисяч). Проте наші просвітняни вночі зняли дзвони і відвезли на цегельню п. Собочека, де й закопали. Після війни селяни відкопали їх і повісили на дзвіниці, проте 2 дзвони з місцевого костюлу знайшли російські солдати і забрали. Отож, знову просвітняни в 30-х роках купили у складчину одного дзвона на церкву і два — на костюл. Під час Другої світової війни, у серпневу неділю 1943 р., німецький посильний вручив старості пакет, у якому значилося, що в триденний термін дзвони церкви і костюлу треба привезти на станцію Красне. Громада мобілізувалася, зняла та закопала всі п’ять дзвонів, за що старосту зарештували. Цікаво, що дзвони вивезли в поле фірою, але в подальшому, аби не було слідів підводи, несли в руках. На жаль, дехто з учасників цієї акції загинув, інші повмирали, і дзвони донині не знайдені. Тож громада села знову за зібрані кошти не тільки провела ремонт (за радянських часів церква більше 15 років була закрита) церкви, дзвіниці, огорожі, але й закупила нові дзвони. Зараз у Галичині в кожному селі завершено ремонт або будівництво нових церков, і, звичайно, повернулося старе ремесло відлигати дзвонів. Їх відливають у Києві, Львові, Калуші. Професор Володимир Грабовецький в історії села Уторопів, що на Івано-Франківщині, описує українську гуцуль-

фото Оксани Цацури

ську дерев’яну церкву 1628 р., яка мала на стовпах три дзвони. Їхня доля нагадує події двох воєн, коли їх було втрачено, але в 1945 році їх розшукали, і зараз ці історичні дзвони служать громаді. Цікаво, що уторопівські дзвонарі приводять до звучання найбільший дзвін так, як і в Святогорській церкві Львова, — за допомогою шнура, прив’язаного до нижнього кінця била, яким б’ють об корпус. Фахівці стверджують, що така техніка дзвонарства дає можливість краще диференціювати вибудовані грані музичного поєднання (на противагу простому розхитуванню дзвонів). І коли дзвонять дзвони будь-де в Галичині, мені пригадується історія боротьби за їхнє “існування”.

Перебуваючи у нас, можете پرسвідчитися в цьому, бо в кожному населеному пункті дзвонять у дзвони, сповіщаючи горе, радість, закликаючи до церкви. Дзвін є нашим духовним атрибутом. Це — наша потреба, наш оберіг.

● **Степан БОЙКО,**
м. Івано-Франківськ

ЮНІ ЗІРКИ АКАДЕМІЧНОГО РАНГУ

Вияткову талановитість українських дітей та дієвість вітчизняної музичної освіти увосьме підтвердив фестиваль “Нові імена юних зірок України”, організований Міністерством культури і мистецтв та державним підприємством “Україна мистецька”.

Двадцять вісім юних артистів, представлених у програмі, є найкращими учнями середніх спеціальних музичних шкіл Харкова, Одеси, Миколаєва, Севастополя, Ялти, Донецька, Львова, Коломиї й Києва. Кожний із представлених навчальних закладів вже уславився своїми традиціями, виховав не одну зірку світового рівня. Хто сьогодні не знає, приміром, вихованців із Севастополя — Ігоря Четурева чи Марію Кім? Анастасія Пилатюк, Сергій Сухобрусов, Валерій Соколов та багато інших, хто розпочинав свій шлях серед “Нових імен...”, тепер із успіхом концертують у багатьох країнах світу.

На нинішньому концерті багато юних виконавців дебютували на великій сцені з оркестром, хоча й були не новачками у фестивальному житті. Особливі симпатії викликали 11-річний кларнетист Петро Жупанов із Миколаєва (педагог — Олександр Чепур), скрипалі Назарій Барвінський (12 років) і Віра Жук (13 років) з Києва (клас Ярослави Рівняк). 13-річна Серафима Березюк із Ялти (педагог — Алла Спиридонова) підкорила сріблястим, як дзвіночок, голосом та артистизмом. Юні вихованці класу Наталі Свириденко Київської дитячої академії мистецтв розіграли цілу жанрову сценку з опери Д. Бортнянського “Свято сеньйора”, перенісши присутніх у добу класицизму.

Гала-концерт у філармонії — не просто виступ на найпрестижнішій сцені держави, що само по собі вже є визнанням юних достойників. Це ще й випробування гри з Національним симфонічним оркестром (диригенти Володимир Сіренко, Віктор Плоскіна, Олександр Барвінський та Олексій Гуляницький). Хоча подеколи юних солістів і не було видно з-за високих пультів, кожен витримав іспит із честю. Справедливості заради треба констатувати, що оркестранти з усіх

ФЕСТИВАЛЬ

сил допомагали своїм юним колегам, очевидно, згадуючи в подібній ролі себе чи своїх близьких.

Майже всі представлені юні віртуози — неодноразові переможці міжнародних конкурсів, загартовані у жорстких — як на їх ніжний вік — змаганнях. І тут доречно нагадати, що за зовнішнім блиском і легкістю — щоденна каторжна праця, зовсім не дитячі навантаження. До того ж, це ще й неабиякі матеріальні витрати. Тому мужність і самопожертва вимагається і від батьків. Але всі труднощі вони витримують мужньо й уперто, разом долають нові мистецькі вершини, бо свідомо присвятили своє життя її величності Музиці. А поруч із ними — вельми талановиті й терплячі педагоги, які підтримують і розвивають Божий дар своїх вихованців.

Ми звикли оцінювати багатства України, вимірюючи кількість видобутого вугілля й заліза, вирощеного хліба й виробленого цукру. Але очевидно, що найбільше наше багатство — це люди. І дуже прикро, що найталановитіші виїждять за кордон (кажуть, що за останні 10—15 років Україну покинуло близько 100 тисяч музикантів!), аналогічно тому, як розкрадаються й вивозяться її природні багатства. А вітчизняні чиновники вперто намагаються наблизити нашу освіту “до світових стандартів”, насправді знищуючи налагодженому системі вітчизняної освіти, якій і досі заздрають ті самі “світові авторитети”. Деякі “доброзичливі”, претендуючи на роль “культурних радників”, не втомлюються голосити: “Навіщо в Україні так багато дитячих музичних конкурсів і фестивалів? У переможців же немає ніяких перспектив — світ переповнений музикантами”. Натомість інший “радик” сприяв переїзду 5 тисяч українських учителів дитячих музичних шкіл за океан. Можливо, все це — ланки одного ланцюга, цілеспрямована (не знаю, правда, якими силами) програма повернення нас до стану “дикого поля”?

● **Ірина СІКОРСЬКА,**
музикознавець

ПРЕЛЮДІЯ ДО ПОВЕРНЕННЯ

ЗАБУТІ ІМЕНА

Харків’яни до своїх славних ювілеїв — 350-річчя Харкова і 75-річчя Харківської філармонії та симфонічного оркестру — отримали розкішний подарунок. Заслужений діяч мистецтв України, головний диригент Чернігівського симфонічного оркестру “Філармонія” Микола Васильович Сукач і народний артист України, лауреат Національної премії імені Т. Шевченка, професор Національної академії музики Анатолій Іванович Баженов — привезли до Харкова програму, що складається із симфонічних творів видатного харків’янина, композитора Сергія Борткевича, майже невідомого широкій публіці. Завдяки їм культурна спадщина України збагатилася ще одним корифеєм музичного мистецтва.

Не приховували хвилювання ані Микола Сукач за диригентським пультом, ані соліст-скрипаль Анатоль Баженов, ні музиканти Харківського симфонічного оркестру, які грали з особливим піднесенням. Бо ж їм випала честь першими познайомити земляків Сергія Борткевича з його творами. Без перебільшення можна сказати, що вже перша частина концерту справила на всіх приголомшуюче враження. Віддамо належне Миколі Сукачу, випускникові Харківської консерваторії, котрий назбирав по крихтах відомості про життя й творчість видатного музиканта з Харкова. Знавець музичної класики, він

виявив не лише особисте фахове чуття, а й високу національну свідомість, аби повернути до духовної скарбниці Батьківщини коштовність, що трохі було не згубилася у вирі історичних потрясінь.

Сергій Борткевич народився у багатій родині харків’ян 27 лютого 1877 року. Формуванню майбутнього композитора сприяла мати, велика поціновувачка класичної музики. Його першим вчителем став Ілля Ілліч Слатін, засновник Харківської консерваторії. На вимогу батька молодий Борткевич вступає до Петербурзького університету на юридичний факультет, але свого музичного покликання не зрікається й одночасно вчиться в консерваторії. Перейнявшись концертною діяльністю, він відвідує всі великі міста Європи й дістає премію імені Шумана як найліпший виконавець року.

В австрійській столиці Борткевич стає людиною знаною і шанованою. Його твори виконують відомі музиканти. Тут, у Відні, 25 жовтня 1952 року він і помер.

Минає багато років і славний син України своїми творами повертається на Батьківщину. У Харкові лунає “Aus meiner Heimat” — прелюдія до повернення на Батьківщину.

● **Олександр ОЛІЙНИК,**
Харківська обл.

СВІТ ТАЛАНТІВ
МІЖНАРОДНИЙ ДИТЯЧИЙ ФЕСТИВАЛЬ

Другий міський дитячий фестиваль

"Світ талантів Києва 2004"

27 квітня 2004 року

у приміщенні
Київського академічного
театру драми і комедії
на Лівому березі
о 18-00

За підтримки:

Головне
Управління
культури
та мистецтв
м. Києва

Організатор:

БАНІЕН
РЕКЛАМНА АГЕНЦІЯ

Генеральний
партнер:

АТ "Українська
аеропротекторна
компанія"

РОЗДУМИ

НАЦІОНАЛЬНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Коли виникає потреба написати щось на тему сучасності й перспектив розвитку української нації, важко стримати негативні емоції.

Дійсно, як можна писати позитивно про державу, президент якої видає указ про святкування 350-річчя Переяславської ради — антісвєта, яке для національно свідомих громадян є ганебним, де рівень життя населення з кожним роком стає все нижчим, де до смішного мізерне фінансування освіти?..

Як за таких умов можна виховати національно свідому молоддь, яка повинна розбудувати незалежну державу, яка не дуже й незалежна? Більшість наших можновладців — патріоти лише на словах.

“Київська Русь”, спадкоємицею якої є наша держава, — звучить гордо. Та Росія й Польща (більше перша) зробили все, щоб українці перестали відчувати себе нацією. Суспільство виявилось зараженим хворобою — комплексом національної меншовартості, — яка лікується вельми важко. Як наслідок — незнання й неусвідомлення більшістю національної ідеї, історії, втрата національної гідності. Є. Маланюк так характеризував малороса: “Це — тип національно дефективний, скалічений психічно, духовно, а в наслідках, часом — і расово!.. Малоросійство — наша історична хвороба, хвороба многовікова, отже, хронічна... Її треба буде довго-довго — довгі десятиліття — ізживати”.

Картина сучасності невтішна. Де ви бачили пересічного українця, який в Росії розмовляє рідною мовою? Та він в Україні з росіянином буде говорити російською! Національна еліта? Перспективи розвитку української нації? Вони, безумовно, є — тільки немає достойних умов для їхньої реалізації: більшість українців лише нарікають на погане життя і майже нічого не роблять для зміни ситуації в державі. А за умов дебілізації населення з допомогою деяких ЗМІ держава, яка за 13 років багато в чому лише погіршила своє становище, навряд чи зможе розвиватися, — доки влада буде зосереджена в руках тих, хто в цієї дебілізації зацікавлений.

● **Марина ШЕСТИЮК**, м. Бар Вінницької обл.

СЛОВО ДО УКРАЇНЦІВ

Незалежність до нас прийшла раптово. Народ був неготовим до цього. Особливо не готова була підхопити цей дар Божий наша інтелігенція. Для цього є багато причин, котрі губляться в сумній нашій історії. Цим політичним цейтнотом скористалися ті, хто для цього мав найменше прав. Ми допустили фатальну помилку: хотіли бути незалежними при повній залежності від Росії. Хотіли будувати українську державу за правилами, які друкувалися російською мовою в московських газетах. І вже зовсім смішно, коли всі наміри “благословляються” московським патріархатом. Ми самі породили цілий клубок недоречностей: хотіли, щоб “русскоязычные” побудували нам національну Українську державу.

Варто тільки з’явитися людині, яка хоча б чимось виділяється зі зграї, як її починають шалено цькувати. Приклад — В. Ющенко. Що тільки на нього не наговорюють протягом декількох років. А чому? Тільки тому, що Віктор Андрійович — патріот, а головне, що він Українець і хотів би будувати не щось аморфне, а Україну, як це робить Квасневський у Польщі.

● **Павло ЗБРОЖКО**, смт. Саврань Одеської обл.

ДОРОГА ДО РЕАЛЬНОСТІ

З Олегом Романчуком я віддалено знайомий ще з часів навчання на фізичному факультеті Львівського університету. А тепер прочитав у нашій газеті про ювілей “Універсуму” і завважив, як стрімко спливає час. Широ радий за пана Олега. Судячи з тону його статті, цей ювілей радує його так само, як мене — ювілеї “Просвіти”. Це завжди так, коли робиш справу, якій непочатий край. Я добре розумію, що “Універсуму” і “Просвіті” є досить роботи над новою системою українського життя. На жаль, це праця лише для інтелектуалів-аналітиків, і то не всіх, а наділених чуттям глобального. Зовсім непогано було б спочатку в “Універсумі” хоча б окреслити спосіб утворення нової системи самоусвідомлення українців як громадян. З усього видно, що народ уже не може самостійно як слід налагодити справжню громадську діяльність. На жаль, око стороннього дослідника, відомого історика Джеймса Мейса виявило неприємний, але дійсний факт — ми ледве виборсуємося зі становища первісного

суспільства, враженого постетноцидним синдромом. Століття нищення, особливо останнє, не минули безслідно. Але й тепер виборсатися нам не дають підступні інформаційні технології стурбованих надприбутками сильних світових потуг. Чекати активності від народу, який жив у забороні демократії, не успадкував її азів, а в набутті досвіду не відчуває підтримки й жодного заохочення — справа безнадійна. Методологія сучасної громадської діяльності давно уніфікована, та вона пропонується нам не для сприяння утворенню справді громадських організацій, а швидше в системі згаданих вище технологій впливу. Дуже просто — в такій методології бракує однієї дрібнички, до якої ми вже починаємо додумуватися. Це те, що оживлює громадський рух, — активний національний фактор. Без цього елементу так зване “сприяння українській демократії” працює проти зародження справжньої демократії в Україні, продукуючи щось на взірць страви з “Макдональдса”. Складність у тому, що нова

система мусить “накладатися” на вже існуючу, максимально використовуючи її ресурси й можливості для розвитку, причому дуже швидкого, адекватного темпам сучасних процесів інформаційного світу. Знаючи на практиці проблеми українського громадського руху, дозволю собі зробити висновок: якщо все те, що твориться в українській громаді, не укласти в міцну об’єднану систему, воно зійде до безпорадних тусовок, здатних продукувати лише заяви. Якщо говорити інакше, потрібна дуже добре виважена сучасна універсальна школа громадської діяльності. Цього підсвідомо шукає українська активна громада. І з цього треба починати.

Думається, що “Універсум” може спробувати об’єднати для цього діла інтелектуалів найвищої кваліфікації, здатних працювати системно і тільки системно. Такі особистості в Україні є.

Зволікати не варто, адже це єдине, що просвітлені уми зможуть протиставити нездоровим впливам на народ — впливам інформаційним і не тільки...

Фактично, народ уже дозрів до сприйняття нового системного порядку, він прагне вийти

ЧИТАЧ ПРОДОВЖУЄ РОЗМОВУ

з глухого кута, але не знає, як це зробити, не бажає вчитися інакше, ніж на помилках. Саме тому ми готові “лінчувати” своїх партійців за те, що вони не об’єднуються в одну велику партію. Ми роздратовані й ненавидимо політику, звинувачуємо всіх і вся, як ображені діти. Не порозумнішаємо, якщо не подолаємо прірви між висотою інтелектуалів з еліти і лінивістю духу духовно зломленої маси. Нехай кожен звинувачує тільки того, кого може притягнути до кари, — насамперед себе особисто! Дивлячись у дзеркало, ми не завжди бачимо там Громадянина, тому найчастіше підмальовуємо своєму відображенню ангельські крильця, а дехто й німб непогрішимості, порядності й справедливості. Нова Система — це, насамперед, дорога до реальності, щоб наше правдиве зображення було щасливо усміхненим.

● **Володимир ФЕРЕНЦ**, м. Івано-Франківськ

НАРОД ЗРОЗУМІЄ, ЩО ВЛАДА — ЦЕ ВІН

Хочу звернутися до народних депутатів Верховної Ради України всіх груп і фракцій.

Шановні народні депутати, коли виступаєте з цієї “високої” парламентської трибуни, говоріть спокійно, не надривайте горла, не кричіть до хрипоті, ми вас чудово чуємо і розуміємо, навіть і недержавною мовою. Запам’ятайте одне: що посієте в цьому житті, те й пожнете в іншому, бо ж не дарма сказано, що за наші діяння відповідальність лягає на наших нащадків. Вони, бідолашні, будуть проклинати Вас.

Нічого не вийде з вашого лементу на трибуні, буде так, як має бути. Народи Сходу в своїй святій книзі — Корані — писали: “Які ми самі, такі й над нами”. Нічого не змі-

ниться на краще доти, допоки народ, який є за Конституцією (ст. 5) носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні, не зрозуміє, що він — влада, а всі адміністрації, депутати різних рівнів — це виконавці його волі.

Просто смішно слухати, коли ви заявляєте про свою допомогу працівникам тієї чи іншої сфери економіки, культури чи оборони. А вони, ці працівники, — без’язикі чи беззукі, що не можуть себе захистити? Їм потрібний поводитир?

Під час перебування у штаті Канзас (США) нашої делегації випало сидіти на балконі сенату поряд із фермерами, які прийшли вирішити термінові питання своєї життєдіяльності. Питан-

ня розглядається одразу ж у залі, а якщо вирішення затягується, то люди на точно знає, коли отримає відповідь.

Французький президент проігнорував звернення фотографів про звільнення затриманого репортера-фотографа... І що? До президентського палацу зібралися всі фотографи Парижа, а коли президент виходив із палацу з представником іншої держави, репортери поставили свої апарати і схрестили руки на грудях — відмовилися фотографувати цю зустріч. Президент зрозумів свою помилку й дав команду звільнити фотографа.

Чому б в Україні після закриття редакцій газет чи радіомовлення не зупинити роботу всіх інших редакцій та радіоцентрів?

Надіємося, що нас це не зачепить? Помиляєтеся, завтра будете ви.

У цивілізованих країнах народ сам вирішує свою долю, а ми надіємося на хороших депутатів, президентів, міністрів. Усі будуть хорошими тоді, коли відчуватимуть народний контроль, тоді буде й відповідальність, і дисципліна в роботі.

Депутат, який себе поважає, повинен обговорювати ту чи іншу проблему спокійно, виважено і толерантно, не ображаючи своїх опонентів, бо вони також мають право на власну думку. Дуже доречними є наведені В. Ющенком слова француза де Голя: “Я ненавиджу опозицію, але це також Франція, тому і її потрібно слухати”. Отож, не потрібно

НЕ ХОЧУ МОВЧАТИ

ображатися чи перекучувати побоювання депутата П. Мовчана про можливі народні збурення, бо для цього ви ж, депутати, даєте привід своєю недолугою роботою та поведінкою.

Закінчити це звернення хочу словами В. Симоненка:

Народ мій є! Народ мій завжди буде!

Ніхто не перекреслить мій народ!

...І тільки тих поважають мільйони,

Хто поважає мільйони “Я”.

● **Федір МОРОЗЮК**, за дорученням громадських організацій Суспільної служби України і Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка в Голлопристанському районі Херсонської обл.

СОРБОНА СТАЄ БЛИЖЧОЮ

Коли українці приїжджають до столиці Франції та світу — Парижа, то це завжди стає для них подією. Та буває і навпаки: подією стає приїзд українця.

Саме таким фактом став приїзд до Парижа науковця, письменника з Києва Миколи Дмитренка. На запрошення Сорбонського університету, директора Інституту славистики професора Франсіса Конта він прочитав там цикл лекцій про український фольклор.

Сорбонський університет має чотирнадцять своєрідних департаментів, де навчаються майже тридцять тисяч студентів із багатьох країн світу. Микола Дмитренко читав лекції у Сорбоні-IV, де студіюють славистику — переважно русистику, полоністику, болгаристику, мови та літератури інших країн. Чи не найменш розвиненою є україністика, хоч останнім часом зацікавлення Україною поживалося — не тільки представники

слов’янських народів, але й молоді французи починають вивчати українську філологію, історію, культуру.

Лекції Миколи Дмитренка були присвячені українському фольклору та явищам радянської тоталітарної системи. Ерудований учений — завідувач відділу фольклористики Інституту мистецтвознавства, відділу фольклористики та етнології імені М. Рильського НАНУ, головний редактор часопису “Народознавство” розкрив перед слухачами Сорбони чимало унікальних, невідомих і маловідомих сторінок усної народної книги українців. Зокрема йшлося про те, як в українському фольклорі відображено радянську, більшовицьку політику, сталінський режим, голодомор 1932—1933 років. Для слухачів ці лекції були справжнім відкриттям України, її стражденої долі та невмирущості народного слова.

Українськомовної наукової (та й художньої) літератури в Сорбоні мало, а тому студенти, як правило, дізнаються про Україну з російськомовних та інших джерел, що, зрозуміло, неадекватно відображає, а часто-густо спотворює українську історію,

тому був дуже важливим погляд науковця з України на ті історичні процеси 20—30-х років ХХ століття, що завдали українському народові тотального нищівного удару, непоправної кривди й приниження.

Учений відповів на численні запитання студентів та викладачів Сорбони, розповів про сучасний стан дослідження фольклору в Україні. Микола Дмитренко подарував бібліотеці Сорбонського університету півсотні українських наукових видань. Гість з Києва подарував також Українській бібліотеці імені Симона Петлюри в Парижі колекцію власних книг з автографами та підшивку часопису “Народознавство” за останні кілька років.

Отже, наукова місія Миколи Дмитренка виявилася досить ефективною — Сорбона стала ближчою до України.

● **Катрін БЛАНШ**, викладач Сорбонського університету, Париж-IV, Франція

На світліні: фольклорист і письменник Микола Дмитренко та професор Сорбони, директор Інституту славистики Франсіс Конт.

БАЗОВА КНИГА ЄДНАННЯ НАЦІЇ

Саме такого спокійного, науково виваженого, всебічно аргументованого і переконливого величезним документальним (зокрема багатющим статистичним) матеріалом твору давно чекала вся прогресивна громадськість України.

Книгу видано наприкінці 2003 року видавництвом “Економіка і право” — тиражем у 1000 примірників. Для такої книги — це не тираж, а лише заявка на право бути виданою, бо вона повинна бути не лише в кожній бібліотеці, а й на столі кожного, хто має будь-яке відношення до України. Навіть (а може — передусім) для тих, у кого це відношення до України вороже.

З огляду на мізерний наклад і просвітницьку важливість цієї праці “Слово Просвіти”, можливо, візьметься більш широко подати окремі фрагменти книги. А на разі познайомимо читачів лише з окремими підзаголовками її змісту.

Розділ перший.

Стадії російської колонізації України, колонізації Гетьманщини та

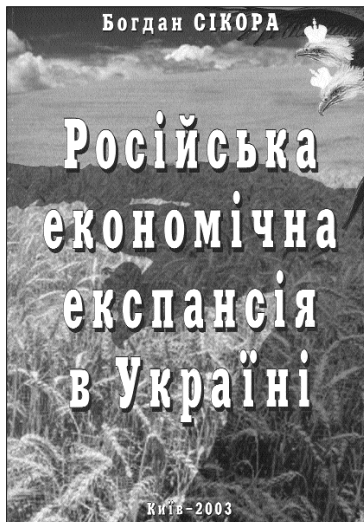
Запорозької Січі, економічні повинності й примусові роботи для українців, дискримінація українських підприємців, конфіскація українських матеріальних та земельних багатств, наступ російських колоністів; русифікація українських міст і української промисловості тощо в XIX столітті.

Радянська окупаційна влада й імперська суть російського більшовицького режиму. Дискримінація української економіки. Специфіка новітніх російських методів неокolonіалізму.

Розділ другий.

Російський бізнес в українській політиці.

Велика українська промисловість — головний об’єкт російської економічної експансії. Як українські підприємства стають російськими. Структура російського фі-

нансово-політичного угруповання в Україні. Російські проекти “боргової приватизації” в Україні та їх практичне здійснення. Видобування нафти в Україні контролюється Росією. Російський капітал в основних галузях господарства України. Російський інформаційний сектор в Україні. Роль Росії в українському військово-промисловому комплексі.

Розділ третій.

Проросійський та російський лобізм як знаряддя здійснення новітньої неокolonіальної та неоімперіалістичної політики Росії. Ана-

ліз практичного лобіювання та проросійські групи в Україні.

Розділ четвертий.

Історичне, політичне, етико-правове і етнополітичне середовище економічних стосунків України та Росії в минулому і нині.

Розділ п'ятий.

Рационалізація української політики. Національна програма розвитку і програмне планування. Критерій оцінки рівня патріотизму.

* * *

Варто зацитувати окремі фрагменти цього 500-сторінкового тому, які (нехай мені пробачать читачі) я вибрав навмання:

“Необхідно також визнати, що співробітництво України з силовими структурами Росії, яке сприяє послабленню позицій національно-патріотичних сил України, не відповідає базовим національним інтересам України і завдає шкоди національній безпеці України та її політичному іміджу в світі.

...У силових структурах України, особливо на високих керівних посадах, спостерігається численна присутність приїжджих із Росії осіб, які більшу частину свого життя проживали за межами України.

...У силових структурах України функціонує надзвичайно сильне проросійське лобі, членів якого

ВСІМ І КОЖНОМУ

цілком можуть використовувати у своїх етнополітичних цілях російські силові відомства та спецслужби Росії” (с. 222—223).

“За своєю суттю політичні режими Кучми та Путіна “досить близькі в ідейному відношенні” (с. 267).

“А. Піонтковський, директор Центру стратегічних досліджень РФ, вважає, що в Росії дуже сильними є прихильники відновлення “величі” Росії як євразійської держави у союзі з Китаєм.

Елементом, і дуже істотним, у цій стратегії є поглинання України як суверенної держави. Американізм, антиукраїнство тут зливаються з прагненням реваншу на основі новітнього російського типу “націонал-соціалізму”. У цю конструкцію органічно входить ідея “аншлосу” України” (с. 478).

Книга Богдана Сікори чудово структурована і подає величезну кількість цікавої інформації. Крім небанального тексту, тут вміщено 157 таблиць, що презентують цікаві розрізи нинішньої ситуації в різноманітних аспектах. Це книга для тих, хто любить правду, любить Україну.

● **Євген ҐОЛИБАРД**

ЕРНОВА АФЕРА. ЧИ ОСТАННЯ?

фото О. Целяури

Щороку в Україні з початком жнив розгорається “битва за врожай”. І в той час, як вона проходить на полях та елеваторах, деякі чиновники у високих кабінетах влаштовують свої справи, пов’язані з лобіюванням інтересів зернотрейдерів, приховуванням справжніх розмірів урожаю і можливість повернення взятих під нього іноземних кредитів.

Урожай зерна 2002 року був досить високим — 39,7 млн. тонн. Проте, враховуючи активний експорт зерна за демпінговими цінами, запаси станом на 1 грудня 2003-го вже становили 8,3 млн. тонн зерна, з яких близько 2,5 млн. тонн — продовольчого. Уряд під гаслом “не допустити падіння цін на зерно” на внутрішньому ринку в зв’язку із перевищенням пропозицій над попитом, створив зернотрейдерам стимул для вивозу зерна. Операція вивозу супроводжувалася штучним заниженням звітних показників урожаю. Внаслідок цього виник дефіцит зерна на внутрішньому ринку, ажіотажний попит і зростання цін на продовольче зерно.

Після того, як у першій декаді 2003 року виробниц-

тво борошна зменшилося на 23,89 % порівняно з лютим 2002 р., а експерти спрогнозували врожай-2003 на рівні 20 млн.т, ЗМІ зчинили галас.

Протягом 2003 року ринок збіжжя лихоманило тричі: у березні виник скандал із експортерами зерна, у червні — паніка з продовольством, а в жовтні—листопаді в Україні масово подорожчав хліб.

Тим часом в Україну було спрямовано зерновий потік з Росії та Казахстану. На початку 2004 р. Мінагрополітики повідомляє, що запаси продовольчого зерна на внутрішньому ринку становлять 2,8 млн. т, а Держкомстат називає цифру в 1,7 млн. т. Реальні цифри виявляються у травні—червні, напередодні жнив 2004 р., коли запаси збіжжя традиційно низькі.

Ціна зерна на світовому ринку продовжує зростати. Якщо наприкінці грудня 2003 р. тонна продовольчої пшениці коштувала від 1150 до 1250 гривень, то на лютий — березень 2004 року, за словами аграрного віцепрем’єра Івана Кириленка, її контрахували вже по 1350—1400 гривень. За прогнозами, ціни зупиняться на рівні 1500 гривень за тонну.

...їм часом і собі припинили експорт зерна до України, а Казахстан відреагував підняттям цін.

Україна очікує нового врожаю і нових “помілок” уряду, які більше нагадують злочини.

Деякі оглядачі вважають, що тут має місце багатодорова комбінація, зроблена з метою зміцнення позицій керівництва нинішньої Адміністрації Президента.

Головний обвинувачений у цій справі Л. Козаченко, якого на сьогоднішній день остаточно виправдано, виключає картельну змову, а натомість стверджує, що “зернова криза” виникла внаслідок тотальних перевірок підприємницьких структур, пов’язаних із ринком зерна, коли було заблоковано діяльність більш ніж 10 000 структур, порушено сотні кримінальних справ, проте лише 11 осіб притягнуто до відповідальності. Чи ці факти не підтверджують припущення про причетність АП до зернової пертурбації? Судити не нам...

Щодо прогнозів, то врожай зерна в 2004 р., за словами Івана Кириленка, має скласти 35 млн.т, із яких 15 млн.т — продовольчого. На потреби тваринництва необхідно 16—18 млн.т фуражу, 4 млн.т — на насіння, 8 млн.т для забезпечення хлібопекарської, макаронної, горілчаної, пивоварної та кондитерської галузі. Отже, для внутрішніх потреб необхідно близько 30 млн.т збіжжя. Решту можна експортувати.

Але заспокоюватись рано. Нас чекає багато несподіванок, пов’язаних із закінченням 1 січня 2005 року мораторію на купівлю-продаж землі.

● **Олександр БОЛОНСЬКИЙ**

Закон “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” вступив у силу 1 січня 2004 року. Довгоочікуваність виправдовує мету — в Україні почалося впровадження трирівневої пенсійної системи.

Нагромадження коштів першого рівня відбувається за рахунок відрахувань до Пенсійного фонду, які здійснюють усі суб’єкти підприємницької діяльності (32 %). Прикладом є пенсійна система, до якої ми звикли за останні 50 років.

ТРИРІВНЕВА ПЕНСІЯ І МИЛЬНА БУЛЬКА

Нагромадження другого рівня відбувається за рахунок відрахувань до Накопичувального фонду із заробітної плати кожного працівника кожного громадянина (1 % або 2 % в залежності від розміру зарплати). Цей процес відбувається з адресуванням згідно з ідентифікаційними кодами. Це — персональна пенсія, яка залежатиме від розміру відрахувань і стажу.

Нагромадження третього рівня відбувається за рахунок добровільних відрахувань юридичних чи фізичних осіб з метою отримання додаткових пенсійних виплат.

Ця пенсійна система є характерною для розвинених країн і працюватиме на громадян, котрі вийдуть на пенсію через 20 і більше років.

До 1 липня 2004 року Кабінет Міністрів має перерахувати пенсії тим, хто незадоволений рівнем виплат і додатково звернеться до регіональних відділень Пенсійного фонду з довідками про заробіток і стаж, набутий до 2004 року. Причому, гроші мають заплатити не з часу перерахунку, а з 1 січня 2004 року.

За даними глави Пенсійного фонду Бориса Зайчука,

перерахунок пенсій з урахуванням трудового стажу і розміру заробітної плати торкнувся лише 20 % пенсіонерів, іншим 80 % розмір пенсій збільшено автоматично на 4,2 %. Після перерахунку середній розмір пенсій в Україні склав 143 грн., мінімальний розмір — 91,8 грн. Отже, 80 % пенсіонерів. У середньому отримали додаткових 6,25 гривні. Відповіддю на це стала хвиля обурення. Згідно із законом, нова пенсія мала б бути більшою, та під час перерахування було знижено

фото О. Целяури

показник середньої заробітної плати по Україні на **70 грн.** (з 376,38 грн. до 306,45 грн.), а він є базовим для перерахунку пенсій.

Мінімальна зарплата на сьогодні менша від прожиткового мінімуму на 137 грн. Ще треба зауважити, що цей мінімум обраховувався до того, як почав дорожчати хліб, зросла оплата за комунальні послуги. Переважній більшості пенсіонерів розмір виплат збільшили на символічні 4 відсотки за минулорічної інфляції у 8 відсотків.

Для 5,8 млн. сільських

У ПРОЦЕСІ

пенсіонерів середня пенсія зараз становить 95 грн. Реформа не дає жодних шансів на її підвищення. Почавши реформу, уряд не визначив, як сільгосппідприємства, що платять єдиний податок, будуть сплачувати внески до Пенсійного фонду за своїх працівників.

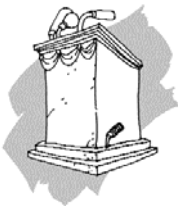
У нерівноправному становищі опинилися жінки, котрі беруть відпустку для догляду за дитиною. Розрахунки свідчать: маючи такий самий стаж і кваліфікацію, як і чоловік, жінка, яка доглядала одну дитину, отримуватиме на 40 відсотків менше, якщо двоє дітей — на 50 відсотків.

Безпорадність пенсійної реформи є продовженням недолугості всієї соціальної політики нинішньої влади.

Віктор Пинзеник, член Комітету ВР з питань фінансів і банківської діяльності, заявив, що система пенсійного забезпечення в Україні — аморальна. Аморальність її полягає в тому, що уряд поділив людей на касту. Є абсолютна більшість громадян — звичайних працівників, які отримують один відсоток за кожен рік свого трудового стажу. І є каста обраних — державні службовці й народні депутати, які отримують пенсії розміром до 90 відсотків від своєї заробітної платні. А як жити людям старшого покоління, які отримують мінімальну пенсію — 91 грн. 80 коп.? Їх близько трьох мільйонів. Ще 7 мільйонів пенсіонерів отримують від 120 до 150 грн., що значно менше від прожиткового мінімуму.

Віктор Ющенко подав до Кабінету Міністрів позов до Печерського районного суду. Лідер “НУ” вимагає скасувати постанову Кабміну № 1783, у якій, на його думку, уряд незаконно занизив середню зарплату за 2002 рік.

● **Олександр ПАПЕНКО**

ПАРЛАМЕНТСЬКА БІЛЬШІСТЬ ЗА ЄЕС, БІЛЬШІСТЬ НАРОДУ — ПРОТИ

фото Г. Оборської

Народна творчість на тлі парламентських дебатов угоди про ЄЕС: “Геть ЄЕС — чергове ярмо для України”, “Україна — це Схід і Захід. Ми разом!”, “Бандитська влада, у ЄЕСі не заховаєшся!” — такі гасла зустрічали депутатів Верховної Ради вівторкового ранку 20 квітня. Підтримавши ініціативу Конгресу Українських Націоналістів, представники блоку “Наша

Україна”, БЮТ, УРП “Собор”, Спілки молодих офіцерів України, “Молоді — надії України”, “Тризуба” пройшли центральними вулицями столиці й почали пікетування парламенту.

До Києва того дня прибули люди з різних регіонів України, черговий раз ламаючи стереотип про те, що опозиційний електорат мешкає тільки на Заході України.

“Дружба народів” — не просто слова, а загрозна для державного суверенітету абревіатура ЄЕС. Врешті, парламент 352-ма голосами таки ратифікував договір про держкордон із Росією. І проголосував за проект постанови про ЄЕС. Попри протести “Нашої України”, БЮТ, СПУ та масові акції правих організацій під стінами Верховної Ради. Документ фактично віддав Керченську протоку Російській Федерації, зробивши її внутрішніми водами Росії та України.

Студентка з Києва, що не побачала назвати себе:

“Відбувається неоправна помилка, оскільки ВР ратифікує закон, який забирає в нас право володіти Керченською протокою. Ми ж вважаємо, що українське повинне бути українським. Сьогодні боремося за наше майбутнє, за майбутнє наших дітей: ми не повинні нікому віддавати те, що є нашим”.

Володимир Андрушко, колишній політв’язень, Прикарпаття:

“Такі акції дуже потрібні, вони мають певний вплив на Верховну Раду, на уряд. Місцеве населення підтримує нас недостатньо, мало студентської молоді. А в Києві ж — 150 тисяч студентів. Нам не загрожує зовнішній ворог — ми маємо внутрішнього, від якого нас ніхто не визволить, — це наша пасивність”.

Валентина Овід, м. Харків:

“Ми йшли харківською командою. Перед нами — одесити, ще попереду — західняки. І було відчуття: Україна в нас єдина, ми всі

фото Г. Оборської

— єдиний народ. “Геть від Москви...”, — ці слова Хвильового сказані саме у нас, в Харкові, досі є актуальними, бо коли ми підемо під копитом Москви, то Україну знову задують. Ми, харків’яни, — просвітяни, члени Конгресу Українських

Націоналістів, інших організацій (серед нас є і росіяни) — прийшли висловити протест проти єдиного економічного провалля, в яке нас тягне Верховна Рада”.

Богдан ГДАЛЬ

ЛІВИМ МАРШЕМ ЗАВЖДИ... КУДИ?

За всієї логічності та прогнозованості дій прибічників лівої ідеї їхня категорична позиція щодо зміни Конституції не може не викликати подиву. І безлічі запитань — за кілька місяців до президентських виборів.

БІЛЬШОВИКИ ЧЕРВОНІ І ПРЕЗИДЕНТСЬКІ

Власне, головний комуніст держави, як і весь його бойовий загін пролетаріату невідомо якої країни, здивували лише істеричною реакцією на провал політреформи. Інколи здавалося, що комуністам зміни до Конституції потрібні навіть більше, ніж “більшовикам” (яка дивна невідповідність термінів!). Здавалося, що “авангард”, не домігшись реформи, втрачає значно більше, ніж “антинародний режим”, представники якого спокійненько спостерігали за крахом мертвонародженого проекту.

Петро Миколайович перед вікопними подіями в парламенті на пленумі своєї партії висунув геніальну тезу: на даному етапі інтереси компартії збігаються з інтересами “антинародного режиму”... Справді, збігаються. Але хіба тільки “на даному етапі”? Адже “антинародний режим” — це представники тієї ж вчорашньої партноменклатури, які одержали доступ до партійно-комсомольських “обшаків”. Або, вчасно перефарбувавшись, залишилися при владі після серпня 1991 року й повністю скористалися умовами безкарності перехідної доби. Як не сумно, а нині їм практично нічого боятися, бо на великий передел власності ніхто не піде.

Може, потрусять найбільш одіозних, що теж доволі сумнівно. А якщо тихенько відсидітися, то минеться, — і все буде добре. І за парламент можна буде зачепитися, і бізнес потроху вести. Хай не в таких обсягах, як колись, але на життя вистачить. Тому комуністи ще напевне подумують, до чийого кошика на виборах яйця класти. Ющенко, звичайно, ідеологічно чужий, але чоловік порядний і спокійний, “бес-пределу” не допустить. А от Янукович — ніби і свій... Та кожному недонечанину слід задуматися, адже в шахтарському краї — цінності на рівні “свій-чужий”: хто не з Донбасу — той автоматично проти нас.

А для комуністів все проблематично. Сьогодні, при очевидній варварсько-несправедливій системі, вони — захисники знедоленого народу. Пристойне місце в парламенті їм за такої системи гарантоване. А якщо прийде нова команда і наведе лад у цьому домі?... А якщо із цього щось вийде? Ющенко із Тимошенко показали, що у них вже виходило. Кому потрібен буде тоді Петро Миколайович разом зі своїм авангардом невідомо чиєї країни? Ото й доводиться об’єднуватися з “антинародним режимом”. І об’єднуватися так міцно, що уже не розрізниш, який більшовик червоний, а який — з парламентської більшості.

ГРА ПАТРІОТА. СОЦІАЛІСТИЧНА

Складніше з Морозом. Дуже складно. Спрощувати пояснення його поведінки до якихось меркантильних інтересів чомусь не дуже хочеться. Хоча сьогодні саме така версія у багатьох на устах — просто інших пояснень люди не бачать. І перестали розуміти логіку поведінки лідера соціалістів. А для політика надто небезпечно втратити саме цю логіку. Проте Мороз разом зі своїми прибічниками, багато з яких тримаються з останніх сил, аби не втратити віру в свого вождя, — вперто гне власну лінію.

Здається, безкомпромісна Юлія Володимирівна найбільш точно окреслила проблему: “Той, хто не хоче зміни системи влади, — не має серця. Але той, хто хоче її змінити зараз, — не має розуму”. Підозрювати Олександра Олександровича у відсутності серця і розуму не доводиться. Тоді в чому ж справа?

Найперше із вірогідних пояснень — Мороз не бачить логіки в поведінці інших основних гравців. І найголовніше — в сво-

ДУМКИ ВГОЛОС

їх потенційних партнерів, перш за все — в політичній поведінці Віктора Ющенка. За словами Юлії Володимирівни, лідер “Нашої України” й досі зволікає з остаточними домовленостями навіть із нею — найближчою і найвірнішою соратницею. Хоч саме фаворит народної довіри і претендент номер один на президентське крісло має виступити ініціатором й організатором таких стратегічних домовленостей.

У Віктора Ющенка свій аргумент: він має залишити простір для можливих широких домовленостей — не сміє закривати двері для ймовірних перебіжчиків. Чим менше матиме ворогів — хай не друзів! — тим легше потім буде країні вийти із ситуації недовіри й страху, тим швидше вдасться забезпечити громадський спокій під час зміни влади. Недооцінювати драматизм ситуації, за якої купка людей, що обікрала країну, перебуває в стані близькому до неконтрольованого, означає бути безвідповідальним стосовно тих, кого обікрали. Бо вони можуть залишитися не тільки без майна, але й ще багато без чого. Головне — без спокою на багато років.

Судячи з усього, Ющенко про все це знає. Тому і тримає всіх у, так би мовити, підвищеному стані. Все було б нормально, якби не так надовго затяглося. Тому Мороз у певну хвилину не повірив “Нашій Україні” і почав грати у власну гру. Яку можна було б назвати так: “Не потрібні хороші лідери — їх наразі нема — нам потрібна хороша система!”

Хоч за теперішнього становища наших еліт навіть суперсучасну систему доведуть до абсурду. А коли декларованими змінами політичної системи намагаються прикрити власні гріхи, тоді важко зрозуміти не тільки того, хто це прагне зробити, але й того, хто прагне допомогти це зробити.

Треба все ж таки частіше змінювати людей на високих посадах. Частіше робити ревізії їхньої діяльності. Для цього зовсім необов’язково змінювати Конституцію, для цього просто слід утвердити в практиці держави інститут відповідальності. І тоді гіркий досвід одного стане наукою для інших.

Очевидно, Олександр Олександрович Мороз помилився. Чи випадково — стане відомо найближчим часом. Що ж, із О. Мороза — непоганий претендент на найвищу посаду, про що він вже встиг повідомити загально. Але справа в тому, що після лівого маршу в напрямку вузькопартійного егоїзму — хай буде погано країні, але добре моїй партії! — у Мороза якщо й не поменшало аргументів на свою користь, то поменшало моральних підстав на ці аргументи.

Віктор МОРОЗ

ЯНУКОВИЧ — КАНДИДАТ ЧИ ОФІРНА ЖЕРТВА?

Висунення єдиного кандидата у президенти України від парламентської більшості стало однією з головних подій у політичному житті держави минулого тижня.

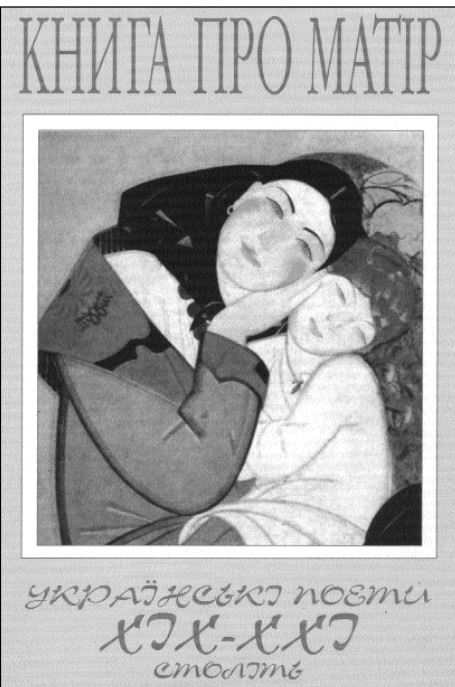
На думку знаного політолога Володимира Полохала, висунення Віктора Януковича кандидатом у президенти від влади внесло серйозну інтригу в майбутню українську виборчу кампанію. В ній, як вважає політолог, діятимуть три чільні постаті: Віктор Ющенко, Віктор Янукович та Олександр Мороз. При цьому сили, які підтримують Мороза та Януковича, де-факто гратимуть спільно проти Віктора Ющенка. А на додачу можливе висунення кандидатом когось на кшталт Анатолія Кінаха чи Сергія Тигіпка, щоби “відхопити” у Ющенка частину ліберального електорату.

Сам Віктор Ющенко в ці дні також виступив у ролі аналітика, заявивши, що “головним опонентом кандидата від опозиції на президентських виборах буде не Віктор Янукович, а адміністративний ресурс і чорний піар”. Про адмінресурс, піар та його господарів веде мову і головний редактор Інтернет-видання “Телекритика” Наталя Лігачова. На її думку, нині чільна інтрига полягає у спробах об’єднаних соціал-демократів і їхнього лідера Віктора Медведчука, які наразі контролюють адмінресурс і більшість телеканалів, нав’язати себе як необхідних партнерів донецькому кланові — мовляв, без підтримки СДПУ(о) перемога Віктора Януковича на виборах неможлива. Наталя Лігачова вважає при цьому, що Янукович є єдиним реальним кандидатом від влади.

Так само, як і Віктор Ющенко, вирішила виступити в амплуа політичного аналітика Юлія Тимошенко. Висновки — непересічні: “Віктора Януковича кинули під танки навіть без гранат, а так — із цікавості, щоб подивитися, що то воно буде. Сьогодні він залишився віч-на-віч із усією агресивною вічюючою, ворожою або байдужою до нього політичною елітою. Кучма та Пінчук, виконуючи умови західних гарантів, у напівтінковому режимі будуть змушені працювати на Віктора Ющенка разом з усім адміністративним мотлохом і засобами масової інформації президентського зятя. Віктор Медведчук разом із певними колами Російської Федерації “під столом”, на повну потужність, буде працювати на перемогу Олександра Мороза, бо це єдиний політик, з яким він зміг знайти спільну “конституційну” мову. Віктор Медведчук, узагалі, побачив свою можливу політичну перспективу під дахом Олександра Мороза. Політичні амбіції лідера СПУ можуть трансформуватися у фізичні гарантії майбутнього для лідера партії об’єднаних есдеків.

Головні політичні бої, в яких олігарх олігархові видзьобуватиме очі, ще попереду. Як, мабуть, і оформлення демократичної коаліції, спроможної на беззаперечну перемогу над олігархами.

Сергій ЧАЛИЙ

СЛОВО ПРО МАТРІ

Найперше слово, вимовлене дитячими вустами, — “мама”. З ним йдемо через життя, долаючи труднощі, розчарування. А у хвилини радості — немає ближчого серця, ніж серце материнське. “Книга про Матір: Українські поети XIX—XXI століть” — унікальна антологія, видана за підтримки Київської міської державної адміністрації видавництвом “Криниця”. Розмовляємо з її упорядником — письменником Володимиром ЧУЙКОМ.

— Коли прийшла думка створити таку антологію?

— Задум виник у 1992 році. Дуже вдячний колегам із журналу “Дніпро”, які мене підтримали, допомогли зробити перші кроки. За шість років “перелопатив” сотні поетичних збірок, працював у бібліотеках з періодичними виданнями. Із рукописом звернувся у видавництво “Криниця”, де з розумінням зустрів мене його директор Леонід Андрієвський: така книга була на часі.

— Які труднощі довелося подолати при створенні “Книги про Матір”?

— Знаєте, не можна охопити безбережно. У нас такий материк поезії! Переймає почуття гордості за українське слово. Труднощі були приємними — копітка праця над відбором творів.

— Антологія починається з віршів Тараса Шевченка...

— Не лише починається... Шевченкові мотиви наскрізні у книзі — тема матері, жіночої долі, зрештою — України-матері... Цим живиться наша поезія, і витoki цієї ріки, на щастя, не пересихають.

— Але у “Книзі про Матір” — вірші не лише про матір...

— Важливо, щоб збірка не була однієї тональності. Тема матері — ширша, ніж взаємини матері і дитини. Змістова наповненість антології не звужується лише до класичної синівської вдячності і пієтету. Маємо широке коло віршів про синівську провину, часто мимовільну — та все ж... Є тема дитбудинківського сирітства — у вірші Наталі Віргуш.

— Тема матері більше підвладна поетам чи поетесам?

— Жіноча поезія — феномен нашого менталітету. В антології представлено більше сорока поетес: В. Артамонова, М. Влад, Н. Гнатюк, Л. Голота, С. Іовенко, Н. Кир’ян, А. Листопад, М. Людкевич, Т. Майданович, С. Майданська... Всіх не перелічиш. Такі “гендерні” дослідження...

— А які плани на майбутнє? Є задум нової антології?

— Тема матері — вершинна. І щось поруч споруджувати важко. Поки що...

Розмовляла
Галина ГАРМАШ

Книжка ця — не для розважального прочитання слабкодушмих, бо вона — довгий і важкий лабіринт теклом нашої історії (отої, що без брому й не вчитати) у пошуку правди. А та правда і нині ще — як не за сімома, то за п’ятьма замками, не кожен має снагу їх зривати, розтаємничуючи злочини, скоєні більшовицькою партією проти українського народу, його провідників та державної еліти за останні 100 років.

Автор Юрій Краснощок провів приватне детективне дослідження, аби з’ясувати, хто ж насправді — німці чи більшовики — зруйнував восени 1941-го Хрещатик та Успенський собор. В усіх радянських підручниках, довідниках та енциклопедіях стверджувалося, що це робота німецьких окупантів. Проте розмови, хай і тихіше, не припинилися. Письменник Анатолій Кузнецов у своєму романі “Бабин Яр” спробував розкрити цю таємницю, але його зацькували й виселили з СРСР. Герострати з Кремля всілякими засобами хотіли сховати кінці у воду...

Юрій Іванович — живий свідок того, як несподівано та без жодного алгоритму з 24 по 28 вересня 1941 року почали вибухати й горіти будинки на Хрещатику — разом із людьми, що там мешкали. Серед жертв київської помпеї німців було значно менше, ніж мирних киян. До всього — почалися репресивні акції з багатотисячними розстрілами заручників, зокрема і Бабин Яр: окупант був оперативний і мстивий. А 3 листопада вибухнув Успенський собор.

Вийшовши згодом на Український національно-визвольний рух, Юрій Краснощок збагнув, “у що, — як сам зізнається, — вліз”: тоталітарна більшовицька система, вдавись до

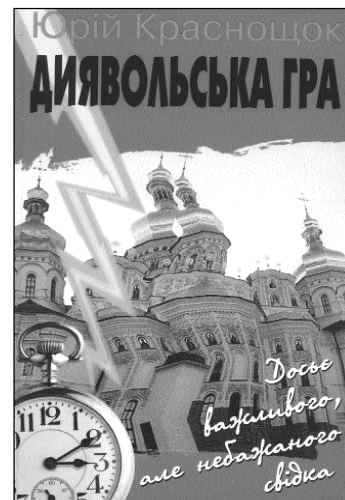
нелюдських, диявольських методів, зробила все, аби не дати на початку XX століття утворитись Українській державі, а потім руками кадебістів-терористів підступно вбивала лідерів цього руху, сіяла розбрат у ньому, засобами пропаганди фальшувала цей рух та його героїв, творила — і досі творить йому негативний імідж, аби позбавити його живильної моральної та фізичної підтримки українського поспільства. Утвердившись у Росії на кайзерівські гроші, більшовизм мав і має дві моралі, або точніше — одну аморальність. Як пише Ю. Краснощок, “коли українські патріоти

РОЗТАЄМНИЧЕННЯ

зверталися по якусь матеріальну допомогу до тих же німців в інтересах визволення України з лабет Російської імперії і проголошення незалежності, то вся партійна пропаганда більшовиків із шкіри пнула, звинувачуючи українських борців у зрадничтві та продажничтві. А коли більшовики продавали німцю за мільйони марок і рублів російський та український народи, то це було правим ділом”. “Вождь усіх народів” мав Україну за розмінну монету і торгувався нею з Гітлером. А як торгу не вийшло, запровадив тактику “випаленої землі”. Люто ненавидячи українців і не довіряючи їм, усіляко дискримінував вихідців з України і в армії, і в уряді. Зокрема вражає трагізм долі Олексія Береста, який підняв прапор перемоги над рейхстагом, а потім був підступно усунутий і навіть запроторений до в’язниці, бо Сталіну хотілось, аби в історію ввійшов не українець, а росіянин і грузин. А хіба може сьогодні будь-кого не

пройняти жахом таємний наказ Берії та Жукова від 22 червня 1944 року про виселення всіх українців з України, бо, бач, “проживали під владою німецьких окупантів”!.. За Україну змагалися дві системи — більшовиків та фашистів, одна одної не краща, і це була справді диявольська політична гра.

Злодіяння за злодіяннями проходить перед читачем, аж моторош бере: як могли ми жити в цій облуді, серед цих страхів? Автор використовує десятки документів Москви, Берліна, Лондона, Вашингтона, а також свідчення очевидців та факти з документальної літера-

тури. Перед нами постає ціла низка слуг КДБ: спочатку вбивали вони, а потім так само в спину вбивали їх. Дізнаємось, як були знищені представники української еліти: М. Грушевський, А. Кримський, П. Любченко, Ю. Шумський, М. Леонтович, а також “свої” — Руднев, Боженко, Щорс, Ю. Коцюбин-

ПЕРЕВИДАННЯ УНІКАЛЬНОЇ ПРАЦІ КАТЕРИНИ ГРУШЕВСЬКОЇ

Коли чуємо ім’я Катерини Грушевської, то відразу дві основні асоціації зринають: перша — дочка видатного історика України Михайла Сергійовича Грушевського, друга — дослідниця, упорядник корпусу “Українських народних дум” у двох томах, що вийшли відповідно 1927-го та 1931-го.

Нині цих двох унікальних томів, що стали раритетами не лише через невеликий тодішній наклад, а й “стараннями” тоталітарного сталінського радянського комуністично-партійного режиму, яким українська мова, український фольклор, загалом українське питання були не потрібні, важко не знайти навіть у найбільших бібліотеках України та приватних колекціях. Ці томи були вилучені з бібліотек, небезпечно почувалися і власники скарбу — приватні особи.

Саме тому перевидання двох великих за форматом і за обсягом томів українських народних дум у упорядкуванні та з ґрунтовною розвідкою Катерини Грушевської — помітна подія в науковому й культурному житті, гідна справа сучасних фольклористів, фахівців та особисто директора Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені Максима Рильського Національної академії наук України (далі — ІМФЕ НАН України), члена-кореспондента НАН України, доктора історичних наук Ганни Скрипник.

У вступному слові “До читача” відповідальна за випуск Ганна Скрипник коротко розкрила основні віхи життя та діяльності Катерини Грушевської, наголосила на її подвижницькій праці над українськими народними думами. Зокрема підкреслено трагізм долі талановитої української вченої, “зірки першої величини” (Н. Полонська-Василенко). У контексті відверто антиукраїнського політичного курсу влади, як зазначила Ганна Скрипник, сумлінна наукова праця Катерини Грушевської в царині української історичної пісенності, дослідження національної культур-

ної самобутності не могли кваліфікуватися інакше, як “націоналістична антирадянська робота”. Злочинні каральні органи не зупинилися ні перед чим: хвору на туберкульоз Катерину Грушевську було ув’язнено як “ворога народу”, військовий трибунал виніс страшний вирок: позбавлення волі у виправно-трудоному таборі терміном на вісім років і позбавлення політичних прав на п’ять років... Як свідчать документи кримінальної справи, померла дослідниця в Темлазі 1943 року.

Перший том корпусу “Українських народних дум”, присвячений попередникам — найвидатнішим дослідникам та упорядникам-видавцям національного епосу: Володимирові Антоновичу, Михайлові Драгоманову та Павлові Житецькому, — вміщує “Передне слово”, велику за обсягом наукову розвідку Катерини Грушевської “Збирання і видавання дум в XIX і в початках XX віку”, а також тринадцять сюжетів дум із додатками (всього понад сто варіантів).

У другому томі, крім передмови Катерини Грушевської “Деякі питання про народні думи”, вміщено дев’ятнадцять сюжетів дум (понад сто п’ятдесят варіантів).

Матеріали корпусу дум розподілено за тематичними розділами: думи невільників (“Невільники”, “Плач невільника”, “Іван Богуславець”, “Маруся Богуславка”, “Сокіл”); думи про море (“Кішка Самійло”, “Олексій Попович”, “Буря на морі”, “Розмова Дніпра з Дунаєм”); думи про степ (“Утеча трьох братів з Азова”, “Три брати Самарські”, “Смерть козака на долині Кодима”, “Плач Зозулі”) тощо. “Дума про Іваса Коновченка”, вміщена в другому томі, охопила майже піснотні варіантів, поданих за хронологією записів.

До двотомного видання ввійшли записи видатних діячів науки й культури: Миколи Цертелєва, Михайла Максимовича, Платона Лукашевича, Ізмаїла Срезневського, Миколи Костомарова, Пантелеймона Куліша, Олександра Русова, Івана Манжури, Якова Но-

ський, Примаков... Як агітували і прибирали до рук видатного художника Миколу Глуценка. І “таких жертв, як він, у Радянському Союзі було тисячі”, — каже автор. Зокрема — співачка Надія Плевицька (її чоловік — генерал М. Скоблін), прапорщик Сергій Ефрон — чоловік Марини Цвєтаєвої (і це стане причиною її самогубства). А скільки ще не розкритого! Ю. Краснощок висвітлює техніку вбивства лідерів національно-визвольного руху Сеника та Сціборського, після якого були пересварені дві гілки ОУН, і це трагічне нерозуміння призвело до багатьох втрат, та й нині не додає нам сили.

Замінований радіомінами, що керувалися на великій відстані, центр Києва не весь злетів у повітря — німці отямилися і дещо встигли розмінувати. Таким чином zostалися Оперний театр, Педагогічний музей (Будинок Центральної Ради), Володимирський собор, пам’ятник Тарасові Шевченку...

Книжка не звинувачує, а констатує: геноцид України та українства — страхотливе явище новітньої історії, яке не повинне повторитися. Українці мають знати правду, аби скласти ціну своїй незалежності та державності і, навчившись єдинодушля, як казав Великий Тарас, торувати собі й своїм дітям шлях у майбутнє. А те, що цей шлях не всіяний трояндами, бачимо наочно.

Книжку “Диявольська гра” ще на стадії рукопису підтримав Павло Мовчан. Друком вона вийшла за сприяння Фондації імені Івана Багряного — як благодійна акція — і пішла в бібліотеки, військові частини, громадські й політичні організації. Частину тиражу автор передав у “Просвіту”.

Наталка ПОКЛАД

вицького, Філарета Колесси, Лесі Українки. Твори зафіксовано від знаменитих кобзарів України — Стрічки, Шута, Ригоренка, Вереса, Никоненка, Пасюги, Крюковського, Пархоменка, Гончаренка, Кравченка та ін.

Повне зібрання й видання дум, задекларованими, мало бути реалізоване в трьох, чотирьох (дехто пише: в шести) томах. Окремий том планувався для публікації мелодій дум. Михайло Грушевський передбачав, що повний корпус дум мав стати “невмирущою окрасою нашої науки — великим аттракціоном української культури в очах слов’янського і західного світу”.

Високу оцінку унікальності праці Катерини Грушевської дав ще 1933 року Філарет Колесса: “Двотомний корпус дум — зразкове видання, обставлене науковим апаратом, — це, безперечно, одна з найпомітніших по-яв української наукової літератури за останні роки, дуже важне досягнення Української Академії наук”.

Отже, після цієї спроби, як наголошує наш сучасник, відомий львівський фольклорист та етнограф Роман Кирчів на шпальтах журналу-двомісячника “Народознавчі зошити” (1999. — № 2. — С. 153), українська фольклористика й досі не спромоглася вирішити проблему наукового видання повного корпусу українських народних дум, а тому “доцільним було б перевидання першого і другого томів корпусу К. Грушевської...”

Перевидання сталося. А що ж далі? Поінформуємо читачів, що відділ фольклористики ІМФЕ НАН України здійснює підготовку повного видання українського національного епосу — дум у п’яти томах. Звертаємося до всіх, хто у приватних колекціях зберігає будь-які матеріали, що стосуються українських народних дум, із проханням передавати, надсилати їх до ІМФЕ НАН України (вул. Грушевського, 4, IV поверх, кімн. 409, м. Київ). Цим самим буде успішніше й повніше реалізовано шляхетний науковий задум, поставлено пам’ятник багатьом поколінням збирачів і дослідників дум.

Микола ДМИТРЕНКО,
завідувач відділу фольклористики
ІМФЕ НАН України